

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ			
ПРЕДМЕТ: 18-12-2014			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
08	4738		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

ПРЕДМЕТ: Прилог (на 33 стране) уз Приговор бр. 4598 од 8. 12. 2014.

ШЕСТ ПЛАГИЈАТА ЕМИЛИЈЕ СТАНКОВИЋ

Поред плагирања чланака четири аутора из Зборника САНУ - „150 година од доношење Српског грађанског законика“, и плагирања дела докторске дисертације доц. др Никол Жихе, скрећем пажњу Наставно-научном већу да сам открио још један, шести плагијат Емилије Станковић. Ради се о чланку *Историјски аспект фармације и етике*. Овај чланак је плагијат чланка *Професионални однос фармацеута и лекара од 13. до 20. века: Етички и стручни аспект*, који су написали Душанка Паројчић, Драган Ступар и Мирјана Ступар. (Чланак је објављен у "Тимочком медицинском гласнику", 2004, бр. 2.)

РАНИЈИ ПЛАГИЈАТИ ЕМИЛИЈЕ СТАНКОВИЋ РЕЧЕНИЦА ПО РЕЧЕНИЦА

„Монографија“ Емилије Станковић *О српском грађанском законнику* је у знатном делу плагијат чланака четири аутора из Зборника САНУ „Сто педесет година од доношења Српског грађанског законика (1844-1994)“, (1996). Од 89 страна текста Е. Станковић, најмање 27 страна је плагијат.

Први чланак који је Е. Станковић плагирала по моделу *copy-paste* је чланак пок. проф. Јелене Даниловић *Српски грађански закон и римско право*:

Реченица проф. Даниловић гласи (стр. 50, пар. 2): „Облигациони уговори систематизовани су у СГЗ-у (Српском грађанском законнику), исто као и у ОАГЗ-у (Аустријском грађанском законнику), на начин који је израђен у школи природног права.“ Е. Станковић од једне реченице Ј. Даниловић прави две реченице, које гласе: „Систематика облигационих уговора у *Српском грађанском законнику* иста је као и у изворнику, *Аустријском грађанском законнику* ... Облигациони уговори у оба законика су систематизовани на начин који је израђен у школи природног права.“ Дакле, очигледно се ради о реченици проф. Даниловић растављеној на две реченице уз дуплирања израза облигациони су систематизовани.

Следећа реченица код Јелене Даниловић је ова: „Припадник друге генерације ове школе, Самуел Пуфендорф, у свом капиталном делу *De iure naturae et gentium libri VIII* (1672 године), први пут је, ... преточио природно право у норму спремне да буду озакоњене.“ Е. Станковић од ове реченице прави једну реченицу и једну фусноту. Њена реченица гласи: „За ову систематизацију заслужио је Самуел Пуфендорф.“ Остали део реченице Ј. Даниловић дословце је пребачен у фусноту 98, у којој стоји: „У свом

најважнијем делу *De iure naturae et gentium libri VIII* из 1672 године је природно право преточило у норме које је требало озаконити.”

Јелена Даниловић у своме чланку научно коректно наводи да је податке о Пуфендорфу преузела из књиге Wicacker, F. *Privatrechtsgeschichte der Neuzeit, Göttingen, 1967, str. 306-312*, док Е. Станковић не наводи да она прави текст преузимањем, тј. преписивањем текста Ј. Даниловић.

Следећу реченицу Ј. Даниловић, Е. Станковић је преписала раставивши је на две, уз уметање једне полуреченице. Наиме, код Ј. Даниловић стоји: „Његова (Пуфендорфова) систематизација грађанског права у основи почива на систему Јустинијанових Институција, где је грађанско право, као и у Гајевом уџбенику истог назива, подељено на *personae, res, actiones*.” Е. Станковић преузима, тј. преписује текст Ј. Даниловић овако: „Његова (Пуфендорфова) систематизација слична је оној из Јустинијанових Институција ... (овде следи кратка нелогично убачена полуреченица од неколико речи¹). Наиме, у Јустинијановим Институцијама, као и у Гајевим, грађанско право је подељено на: *res, personae, acitones*.” Дакле, основни реченични склопови преузети су, тј. преписани дословце.

Даље, код Ј. Даниловић стоји: „Пуфендорфово дело разрађивали су и допуњавали његови следбеници.” Е. Станковић, прецисује ову реченицу мењајући редослед речи, па њена реченица гласи: „Следбеници Пуфендорфа су наставили његово дело разрађујући га и допуњујући га.”

Затим, Ј. Даниловић каже: „У погледу разраде општих појмова ... уз доследно остваривање филозофских начела природног права, значајно је дело Christiana Wolff-a.” Код Е. Станковић ова реченица гласи овако: „Разрађивали су (следбеници Пуфендорфа – М. П.) нарочито опште појмове не одступајући при том од филозофских начела природног права.” (Дакле, израз Ј. Даниловић ‘уз доследно остваривање филозофских начела природног права’ Е. Станковић је преправила у ‘не одступајући при том од филозофских начела природног права’.)

Ј. Даниловић наставља: „У његовом уџбенику *Ius naturae* ... (1740) издвојене су тужбе (*actiones*) у нову дисциплину грађанског судског поступка.” Е. Станковић је дословце преузета ову реченицу, и то са латинским изразом за тужбу уз српски: „Кристијан Волф је заслужан за издвајање тужби (*actiones*) у нову дисциплину грађанског судског поступка.”

На крају свог пасуса Ј. Даниловић наводи: „У радовима његових ученика издваја се и општи део грађанског права, док је општи део облигационог права наговештен још код Пуфендорфа.” Е. Станковић је од ове реченице (опет) направила две реченице: „Ученици Кристијана Волфа у својим радовима издвајају општи део грађанског права. Треба нагласити да је општи део облигационог права наговештен још у делима Пуфендорфа.” (Дакле, разлика у односу на текст Ј. Даниловић је у три речи: уместо речи ‘док’ Ј. Даниловић, Е. Станковић је употребила речи ‘треба нагласити’, а уместо израза Ј. Даниловић ‘код Пуфендорфа’, Е. Станковић је ставила ‘у делима Пуфендорфа’.)

У односу на други пасус на стр. 50 Ј. Даниловић, други пасус Е. Станковић (на њеној стр. 69) је дужи за једну реченицу која гласи: „Уосталом, ово, као и друга новија истраживања показују да је чисто римско право, пре свега оно садржано у Јустинијановој кодификацији знатно утицало (чак било саставни део) *Аустријског*

¹ Убачена реченица је преузета од Питера Стејна који се наводи, али не у Стејновом контексту, што је очигледно дошло услед вештачког уметања у текст Јелене Даниловић.

грађанског законика, па овда и Српског грађанског законика.” Ова реченица има и фусноту - бр. 101. Међутим, а ова реченица Е. Станковић, са све фуснотом, је преузета, тј. преписана од Ј. Даниловић, и то са стр. 49. У нешто дужој реченици, Ј. Даниловић износи чвршеницу да Аустријски грађански законик, па тиме и СГЗ „садржи” „према неким новијим истраживањима и чисто римско право, пре свега оно које је сачувано у Јустинијановој кодификацији”. У фусноти бр. 1 код Ј. Даниловић стоји: „И сами аутори ОАГЗ-а, нарочито Zeiller, говорили су да су прописи о уговорима узети добрим делом из римског права”. Ј. Даниловић цитира да овај податак наводи према Steinwarter, A. *Der Einfluss des romischen recht ...* Код Е. Станковић фус. 101 гласи: „Аутори Аустријског грађанског законика, пре свега Zeiller, сами су говорили да су прописи о уговорима највећим делом узети из римског права.” Дакле, Е. Станковић је од Ј. Даниловић преписала и фусноту уз замену две речи: Ј. Даниловић каже 'нарочито Zeiller' и 'добрим делом', а Е. Станковић каже 'пре свега Zeiller' и 'највећим делом'. Међутим, док Ј. Даниловић као извор своје информације наводи Steinwarter-а, Е. Станковић не наводи да је цео други пасус (на стр. 69) преузела, тј. преписала (и то дословце), са фуспотама од Ј. Даниловић.

Следећи краћи пасус Ј. Даниловић, на крају стр. 50 (састављен од једне дуге реченице), са фуснотом 5, гласи: „У овако створеној новој систематизацији облигационог права нестале су разлике између уговорне и деликтне одговорности за причињену штету, између контраката и пакта, именованих и безимених контраката, и одбачене су категорије квазиконтракти и квазиделикти.” У преписаној верзији Е. Станковић (почетни пасус на њеној стр. 70) овај пасус Ј. Даниловић гласи: „Овако створена систематизација облигационог права није познавала разлике између уговорне и деликтне одговорности за причињену штету, није више било разлике између контраката и пакта, као ни између именованих и безимених контраката, као што није било категорија, квазиконтраката и квазиделиктата.” Дакле, разлика између оригинала Ј. Даниловић и „преписа” Е. Станковић је у две речи. Ј. Даниловић каже „нестале су разлике” и „одбачене су категорије”, а Е. Станковић каже „није познавала разлике” и „као што није било категорија”. (Ово последње је, благо речено, чудав „превод” за „одбачене категорије” Ј. Даниловић.)

Своју фусноту 102, Е. Станковић је направила углавном дословним преузимањем, тј. преписивањем фусноте бр. 5 Ј. Даниловић. Тако, Ј. Даниловић каже да је „француски СС задржао римске категорије и називе квазиконтракт и квазиделикт који су заједно с прописима о деликтној одговорности регулисани у титулусу четвртог треће књиге ...”, док Е. Станковић ово преписује овако: „Француски грађански законик пак, СС је задржао римске категорије, као и називе квазиконтракт и квазиделикт, а они су скупа са прописима о деликтној одговорности садржани у четвртог титулусу треће књиге”.

Следећа реченица (на стр. 51, трећег преписиваног пасуса) код Ј. Даниловић гласи: „У Српском грађанском закону општа правила уговорног права, која су у римско доба била изложена претежно у оквиру сада непостојећег контракта *stipulatio* налазе се углавном у глави XVII другог дела закона (О уговорима уопште), а поједини квазиконтракти регулисани су уз уговоре којима су слични.” Од ове четвороделне реченице проф. Даниловић, Е. Станковић је направила две дводелне, и то тако што је у једној својој реченици спојила први са трећим делом реченице Ј. Даниловић, а у другој својој реченици други са четвртим делом. Тако, реченица Е. Станковић гласи: „Општа правила уговорног права у Српском грађанском закону налазе се претежно у глави XVII другог дела закона (О уговорима уопште).” Овде нарочито пада у очи слепо преписивање речи закон са пратећим изразом у заградни (О уговорима уопште). Наиме, Е. Станковић је преписујући, тј. плагирајући Ј. Даниловић „изгубила из вида” да Ј.

Даниловић СГЗ не зове уобичајено (Законик) него Српски грађански закон, тако да онај ко не прочита оригинал Ј. Даниловић не може да докучи шта код Е. Станковић значи „закон (О уговорима уопште)”.

Друга реченица Е. Станковић, настала преписивањем другог и четвртог дела реченице Ј. Даниловић, гласи: „У римско доба ова правила била су изложена у оквиру сада непостојећег контракта *stipulatio*, док су неки квазиконтракти регулисани уз уговоре којима су слични.” Разлика између реченице Ј. Даниловић и преписане реченице Е. Станковић је само у томе што је Е. Станковић уместо „поједини квазиконтракти” ставила „неки квазиконтракти”.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Обезбеђење потраживања, преиначење права и обавеза и начини престанка уговорног односа су, .. смештени у трећи део закона.” Код Е. Станковић препише ову реченицу, она гласи овако: „Трећи део *Законика* резервисан је за обезбеђење потраживања, преиначење права и обавеза, као и начине престанка уговорног односа.” Дакле, израз 'трећи део закона' код Ј. Даниловић се налази на крају реченице, а Е. Станковић га је ставила на почетак.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Као и у АОГЗ-у, регулисано је само дванаест именованих уговора, међу њима и брачни уговор ...” Е. Станковић је ову реченицу преписала дословце, с тим што је уместо „као и у АОГЗ-у” употребила реч „Закоником”: „Закоником је регулисано само дванаест именованих уговора, међу њима и брачни уговор.”

Следећа реченица код Ј. Даниловић гласи: „Редослед глава посвећених појединим уговорима је у складу са њиховом поделом на добротине, теретне и мешовите, која потиче од Пуфендорфа и заснива се на његовом учењу да облигациони уговори служе размени добара.” Е. Станковић је ову реченицу преписала тако што ју је раставила на две реченице. Оне гласе: „Распоред уговора по главама прати поделу на теретне, добротине и мешовите. Ова систематика потиче од Пуфендрофа и основа је његовог учења да облигациони односи служе размени добара.” Разлика између оригинала Ј. Даниловић и „преписа” Е. Станковић је у замени неколико речи. Наиме, реченица Ј. Даниловић почиње речима „редослед глава посвећених појединим уговорима”. Е. Станковић је ово превела са „распоред уговора по главама”. Затим, код Ј. Даниловић стоји „у складу са њиховом поделом”, а у „препису” Е. Станковић стоји „прати поделу”. Затим, од другог дела реченице Ј. Даниловић направљена је посебна реченица која се од оригинала разликује по томе што у оригиналу стоји „заснива се на његовом учењу”, а у „препису” Е. Станковић стоји: „основа је његовог учења”. Такође, док у оригиналу стоји да „облигациони уговори служе размени добара”, у „препису” стоји да „облигациони односи служе размени добара” (што је иначе неисправно кривотворење смисла оригиналног текста. Јер, облигациони уговори су правно средство размене добара, а не облигациони односи.)

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Прво је регулисан поклон, као типичан добротин посао, а затим следе поглавља о остави и о послузи, који су у римском праву били уговори без накнаде, док је сада била предвиђена могућност да се и она предвиди уговором.” Од ове реченице Ј. Даниловић Е. Станковић прави две реченице: „Први у низу је поклон, као типичан добротин посао, потом следе правила о остави и послузи. Ова два контракта су у римском праву била бесплатна, без накнаде, док је сада дата могућност предвиђања накнаде уговором.” Реченица Ј. Даниловић почиње са „прво је регулисан поклон”, а код Е. Станковић стоји „први у низу је поклон”. (Због тога што је реченицу Ј. Даниловић секла на две, ова реченица Е. Станковић је нејасна, јер се не зна да ли се односи на редослед у СГЗ-у, или на Пуфендорфову систематизацију.) Разлика

је још у томе што код Ј. Даниловић стоји „затим” и „поглавља”, а у „препису” Е. Станковић „потом” и „правила”. Дакле, смисао „преписа” је идентичан оригиналу с тим што су промењене две речи. У другој реченици уместо „била предвиђена могућност” (како стоји код Ј. Даниловић), у „препису” Е. Станковић стоји „дата могућност предвиђања”.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „После њих долази зајам, за који је додуше речено да може у принципу бити бесплатан, али је из текста ове главе могуће закључити да се имао у виду зајам као теретни посао, да се по правилу уговарају и камате, чија је висина максимирана.” Е. Станковић прави две реченице: „Следећи је уговор о зајму, за који се каже да у принципу може бити бесплатан. Међутим, из текста се јасно види да је реч о зајму као теретном послу, да се приликом његовог уговарања уговарају и камате чија је висина додуше максимизирана.” У реченици истог смисла (са истим речима) измењене су две речи, а једној је промењено место. Тако, уместо „после њих долази зајам”, Е. Станковић је ставила „следећи је уговор о зајму”, а уместо речи „максимирана” ставила је реч „максимизирана”. У изразу Ј. Даниловић „за који је додуше речено”, код Е. Станковић је изостављено „додуше” а „речено” је замењено са „се каже”. Реч „додуше” је Е. Станковић уметнула на крају реченице у израз „висина максимизирана”.

Следећа реченица (и даље на стр. 51) код Ј. Даниловић гласи: „Од римских концептуалних контраката регулисан је прво уговор о пуномоћству и деловодству, који, као и у римском праву, може да буде са или без накнаде”. Е. Станковић преписује: „Што се тиче римских консенсуалних контраката, регулисан је првенствено уговор о пуномоћству и уговор о деловодству, који исто као и у римском праву може бити са накнадом, али и без ње.” Дакле, Е. Станковић је ову реченицу Ј. Даниловић преписала тако што је уместо „од” ставила „што се тиче”, и уместо „прво” ставила „првенствено”.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Затим следе теретни уговори: трампа, остала три консенсуална контракта, с тим што је римски *locatio-conductio* раздвојен на уговор о закупу и уговор о најму, и на крају су регулисани уговори на срећу, који су у римском праву, са малим изузецима, били забрањени.” Ову реченицу Ј. Даниловић, Е. Станковић је раставила на четири реченице: „Након ових уговора долазе теретни уговори: трампа, остала три консенсуална уговора (купопродаја, ортаклук, *locatio-conductio*). Римски *locatio-conductio* сада је подељен на уговор о закупу и уговор о најму. На крају су регулисани уговори на срећу. Они су у римском праву били забрањени уз неке незнатне изузетке.” У растављеним реченицама, задржане су све речи Ј. Даниловић, осим две: реч „раздвојен” замењена је са „подељен”, и израз „са малим изузецима” замењен са изразом „уз незнатне изузетке”.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Као што се види, наш закон је обухватио већину именованих уговора римског права, без обзира да ли су били контракти или *раста*.” Е. Станковић преписује: „Из изложеног се види да је Законик обухватио већину именованих уговора римског права, не водећи рачуна да ли је реч о контрактима или су то пакта (*раста*).” Разлика између оригиналне реченице Ј. Даниловић и плагиране реченице Е. Станковић је у томе што у оригиналу стоји „као што се види” и „без обзира” а у плагијату „из изложеног се види” и „не водећи рачуна”

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Сви уговори се закључују простом сагласношћу воља, осим реалних контраката римског права, који се и даље закључују предајом ствари, али нису више издвојени као посебна група уговора, јер су примењени нови критеријуми у систематизацији уговорног права.” Е. Станковић је преписала ову реченицу Ј. Даниловић направивши три реченице: „Уговори се закључују простом

сагласношћу воља. Реални контракти римског права се и по одредбама Законика закључују предајом ствари. Она нису више били издвојени као посебна група уговора из разлога примене нових критерија у систематизацији уговорног права." Разлика је у томе што је уместо формулације Ј. Даниловић „јер су примењени" Е. Станковић ставила „из разлога примене".

На крају ове реченице и пасуса (на стр. 51) Ј. Даниловић је ставила фусноту под бр. 7: „У томе наш закон у потпуности следи ОАГЗ, који је у складу са систематизацијом која потиче од Кристијана Волфа." На истом месту свог текста, Е. Станковић преписује фусноту Ј. Даниловић као своју фусноту бр. 103: „У овој систематизацији наш Законик у потпуности следи *Аустријски грађански законик*, који је у овом делу прихватио систематику коју је изradio Кристијан Волф."

Уговор о поклону

После уводног дела следе поједини уговори, и то редоследом из СГЗ. Први уговор је Уговор о поклону. Код Ј. Даниловић на стр. 51. и 52. Код Е. Станковић на стр. 71. и 72. Јелена Даниловић каже: „Уговор о поклону регулисан је са само осам чланова (561-568)". Е. Станковић преписује: „У глави са осам чланова (561-568) регулисан је Уговор о поклону."

Следеће две реченице Е. Станковић наизглед разликују се од реченице која следи код Ј. Даниловић. Наиме, код Е. Станковић долазе ове реченице: „Од тог броја, шест параграфа чине правила која су у потпуности или делимично преузета из римског права. Остала два параграфа су резултат касније насталих правила и у складу су са решењима садржаним у Аустријском грађанском законнику."

Међутим, ви ове две реченице нису реченице Е. Станковић него се ради о реченици Ј. Даниловић из последњег пасуса њеног поглавља Уговора о поклону. Та реченица гласи: „... тако да од осам чланова ове главе шест чланова садржи правила делимично или у потпуности узета из римског права, а само два су сачињена према дошњије насталим правилима и у складу са усвојеним решењима у аустријском Грађанском закону." Дакле, Е. Станковић је ову реченицу Ј. Даниловић раставила на две реченице и ставила их после своје прве реченице.

Остали део текста Ј. Даниловић, Е. Станковић је преписивала редом. Реченица Ј. Даниловић гласи: „У њима су сажето нормирани сви битни елементи овог уговора: појам, уговорне стране, предмет и опозив." Е. Станковић преписује: „Наравно, нормирани су сви битни елементи овог уговора: појам, предмет, уговорне стране и опозив."

Следећа реченица Ј. Даниловић: „С обзиром да глава о даривању у АОГЗ има 19 чланова, при чему не садржи и одредбе о уговорним странама, као и да постоје и друге разлике између аустријског и нашег закона, могло би се закључити да је Хацић написао ово поглавље доста самостално... При томе је доста користио римско право." Е. Станковић овај текст Ј. Даниловић преписује тако што од две реченице прави три: „Аустријски грађански законик у глави посвећеној поклону има 19 чланова, али не и одредбе о уговорним странама. Поред ове има и других разлика. Ово је једно од поглавља које је Хацић написао самостално, при чему је више но обично користио римско право."

Ј. Даниловић даље каже (стр. 52): „Уговор је дефинисан, благо речено, неспретно: 'Поклон бива, кад ко добровољно другоме шта да, нештући нити примајући икакве за

то наплате.” Е. Станковић преписује: „Дефиниција уговора је прилично неспретна: „Поклон бива, кад ко добровољно другоме шта да, не иштући нити примајући икакве за то наплате.”

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Ту се не види јасно да је поклон уговор, већ оваква формулација подсећа на римски поклон (*donatio*) класичног доба, када је даривање било само основ за дериватно стицање својине.” Е. Станковић преписује тако што од једне реченице проф. Даниловић прави две: „Из овакве формулације не види се јасно да је поклон уговор. Формулација много више подсећа на римски поклон (*donatio*), познат у класичном праву, када је даривање третирано као основ за дериватно стицање својине.”

Следећа реченица Ј. Даниловић: „Међутим, у дефиницији је истакнут елемент добровољности, који је изражен са римским захтевом да постоји *animus donandi*, битан елемент поклона и значи вољу, намеру поклонодавца да обдари поклонопримца. Овај елемент није истакнут у дефиницији поклона у аустријском грађанском закону.” Е. Станковић ове две реченице проф. Даниловић преписује тако што прави нове две реченице: „У римском праву код поклона захтеван је *animus donandi*, као битан елемент поклона, који представља намеру, вољу, поклонодавца да обдари поклонопримца. Формулација поклона у Српском грађанском законнику наглашава добровољност код уговора о поклону, док у Аустријском грађанском законнику овај елемент није истакнут.” Ове две реченице Ј. Даниловић, Е. Станковић је преписала тако што је почетак прве реченице Ј. Даниловић спојила са другом реченицом Ј. Даниловић.

Следећа реченица (и пасус) Ј. Даниловић почиње: „У Јустинијановом праву, када је поклон постао самосталан правни посао, његова варијанта *donatio mortis causa* пребачена је у област наследног права.” Е. Станковић преписује: „Наиме, у Јустинијановом праву поклон је постао самостални правни посао, а његова варијанта поклона за случај смрти (*donatio mortis causa*), постала је део области наследног права.” Овде је преписивач заменио само једну реч: „пребачена” са „постала”.

Ј. Даниловић: „То исто је учинио и Хашић, одступајући и овим решењем од АОГЗ-а, где је поклон за случај смрти регулисан у поглављу о поклону.” Е. Станковић је ову реченицу проф. Даниловић преписала у две: „Овакво решење прихватио је Хашић и преточио га у Српски грађански законик. Он је одступио од решења садржаног у Аустријском грађанском законнику, у коме је поклон за случај смрти регулисан у поглављау о поклону.”

После своје реченице проф. Даниловић је ставила фусноту (8): „Према чл. 956. АОГЗ-а, поклон за случај смрти сматра се само онда уговором ако је поклонопримац на поклон пристао и ако се поклонодавац изричито одрекао права опозива, о чему мора да буде састављена писмена исправа и предата обдареноме.” После преписане реченице Е. Станковић је ставила фусноту (104): „§956 Аустријског грађанског законика, поклон за случај смрти сматра се уговором, само уколико је поклонопримац пристао на поклон и ако се даривалац (поклонодавац) изричито одрекао права на опозив, а о свему овоме мора бити састављена писмена исправа која се предаје одабраном лицу”. Дакле, Е. Станковић је преписала фусноту, с тим што је направила једну грешку: уместо „обдареноме” она је ставила „одабраном”.

Следећа реченица Ј. Даниловић: „Друга подударност са римским правом, које нема у аустријском закону је таксативно набрајање разлога због којих се поклон може опозвати (чл. 567)”. Ову реченицу Е. Станковић преписује тако што прави две реченице: „Постоји још једна подударност са правилима римског права које нема у

Аустријском грађанском закону. То је таксативно набрајање разлога за опозив поклона (567).”

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Они су исти као и у римском праву, док је у ОАГЗ-у опозивост дара регулисана нешто другачије и посвећена су јој три члана (947-949).” Е. Станковић опет прави две реченице: „Ти разлози су исти као и у римском праву. Опозив поклона (према) правилима *Аустријског грађанског законика* репена је нешто другачије, а та правила садржана су у три параграфа (947-949).” Разлика између оригиналне и преписане реченице је у томе што у оригиналу стоји „дар”, а у „препису” „поклон”, и што је испуштено према (правилима) да би реченица била јасна.

Прва полуреченица из последњег пасуса Уговора о поклону Ј. Даниловић гласи: „И најзад, правила о правној и пословној способности уговорних страна су иста као и у римском праву...” Ову реченицу, Е. Станковић је преписала овако: „Правила која регулишу правну и пословну способност уговорних страна иста су као и у римском праву.” Преостали део последњег пасуса Уговора о поклону проф. Даниловић, Е. Станковић је пребацила на почетак, иза прве реченице у свом тексту, што сам већ навео.

Уговор о остави или аманету

Прва реченица Ј. Даниловић гласи: „Уговор о остави или аманету дефинисан је у чл. 569 СГЗ као реалан уговор ... основни елементи овог уговора подударају (се) са римским контрактом *depositum*.” Уз прескакање три реда текста Ј. Даниловић, Е. Станковић је преписивањем реченице на почетку и две реченице на крају добила овај текст: „Дефиниција Уговора о остави или аманету дата је у §569 *Српског грађанског законика*. То је реалан уговор и основни елементи овог уговора у потпуности се подударају са римским контрактом *depositum*”.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Као и у римском праву, то је уговор без накнаде”. Е. Станковић преписује: „Исто као и у римском праву ово је уговор без накнаде”.

Пошто је преписала реченицу од Ј. Даниловић, Е. Станковић је преписала и њену фусноту (бр. 9), и ставила је као своју фусоту (бр. 105). Фуснота бр. 9 Ј. Даниловић гласи: „У римском праву до Јустинијана бесплатност овог уговора била је његов битан елемент, тако да у случају да буде уговорена и накнада, то више није био *depositum* већ *locatio-conductio*. Тек је у Јустинијаново време преовладало гледиште да чувар има права да тражи накнаду ако је она била изричито уговорена или ако би се то подразумевало према околностима датог случаја.” У „препису” Е. Станковић ова фуснота гласи: „Све до Јустинијана битан елемент овог уговора била је бесплатност, уколико је била уговорена накнада то више није био *depositum*, већ *locatio-conductio*. Међутим, у време Јустинијана и у овом случају дошло се до нових решења. Чувар је имао право да тражи накнаду за чување, уколико је она била изричито уговорена или ако би се то подразумевало с обзиром на околности конкретног случаја”.

Затим Ј. Даниловић каже (стр. 52, последњи пасус): „Питање одговорности чувара регулисано је са два члана, од којих се први подудар са француским системом одговорности, а други са аустријским.” Од ове једне реченице Ј. Даниловић, Е. Станковић прави две: „Питање одговорности лица које ствар чува регулисано је са два параграфа. ... први од њих идентичан са француским системом одговорности, а други пак са аустријским.” Разлика између оригинала проф. Даниловић и „преписа” Е.

Станковић је у томе да је у „препису” уместо речи „чувар” употребљен израз „лице које ствар чува”.

Следећа реченица Ј. Даниловић: „У чл. 570 пише да је чувар дужан примљену ствар 'као своју сопствену чувати', што се скоро дословно подудара са чл. 1927. француског Грађанског закона.” Е. Станковић, од ове једне реченице Ј. Даниловић прави две: „У §570 каже се да је лице које ствар прими на чување исту дужно 'као своју сопствену чувати'. Овакво правило се скоро у потпуности подудара са чланом 1927 *Француског грађанског законика*.”

Ј. Даниловић (стр. 53): „Међутим, према чл. 575, чувар одговора за сваки квар или штету, што је у складу са аустријским законом (чл. 964. ОАГЗ).” Е. Станковић ово преписује овако: „Према §575 *Српског грађанског законика* 'чувар одговора за сваки квар или штету', а ово правило је у складу са правилом *Аустријског грађанског законика* (§964).” Овде је све апсолутно исто, с тим што Ј. Даниловић користи модеран израз члан, а Е. Станковић стари израз параграф.

На крају своје реченице Ј. Даниловић ставља фусноту (бр.10): „Одговорност чувара према чл. 570. у складу је са римским правом, према коме чувар одговара за *culpa levis in concreto*, ... У овом члану је, дакле, у потпуности примењено римско право. Аустријски грађански закон у чл. 964. прописује да чувар одговора 'за штету проузроковану услед невршења своје дужности у погледу чувања, али не за случај ...” После преписане реченице Е. Станковић ставља фусноту (бр. 106): „По правилима римског права лице које чува ствар одговара за *culpa levis in concreto*, што је исто као и правило садржано у §570, дакле, овде је потпуно примењено римско право. *Аустријски грађански законик* прописује §964 да лице које чува одговара 'за штету проузроковану услед невршења своје дужности у погледу чувања, али не за случај ...” Дакле, Е. Станковић је ову фусноту плагирао дословце.

Ј. Даниловић: „Међутим, није речено када се који члан, односно који степен одговорности примењује, ...” Е. Станковић је ово преписала овако: „Оно што недостаје је да није речено када се који члан примењује, тј. који степен одговорности се примењује.” Код Ј. Даниловић ова реченица је дужа за два реда које је Е. Станковић једноставно прескочила.

Ј. Даниловић: „У римском праву предмет депозита биле су покретне ствари, једино је у случају судске оставе то могла бити и непокретна ствар.” Е. Станковић преписује: „Према правилима римског права, предмет депозита могле су бити покретне ствари, а изузетно, једино у случају судске оставе то је могла бити и непокретна ствар.” Овде је разлика у томе што Ј. Даниловић каже „у римском праву”, а Е. Станковић то исправља „према правилима римског права”.

Ј. Даниловић: „У аустријском Грађанском закону одређено је да се на чување могу дати покретне и непокретне ствари, ...” Е. Станковић преписује: „*Аустријски грађански законик* предвиђа могућност давања у депозит покретних и непокретних ствари.”

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „У нашем закону формулација је нешто другојачија: 'Обично се само покретне ствари у оставу дају. Но бива да се и непокретне ствари ... на чување коме предаду ...' (чл. 574).” Е. Станковић преписује: „*Српски грађански законик* даје нешто другачију формулацију: 'Обично се само покретне ствари у оставу дају. Но бива да се и непокретне ствари ... на чување коме предаду ...' (§574).” Дакле, Е. Станковић је целу реченицу преписала од Ј. Даниловић и то са шест тачака (два пута по три тачке) којима је Ј. Даниловић означила изостављене речи у цитату.

Ј. Даниловић: „Према томе, наш текст је већ и својом формулацијом ближи римском праву и није инспирисан аустријском одредбом.” Е. Станковић: „Може се рећи да је текст *Српског грађанског законика* ближи римском праву и није се угледао на одредбу *Аустријског грађанског законика*.” Е. Станковић је до своје реченице дошла тако што је у реченици Ј. Даниловић „према томе” заменила са речима „може се рећи”, а „инспирисан” заменила са „угледао”.

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „Међутим, Хашић није нигде рекао када то 'бива' да и непокретности буду предмет оставе...” Е. Станковић је овако прецизује: „Оно што је остало недоречено, ... је што Хашић ни у једном параграфу није одредио када то 'бива' да и непокретности буду предмет Уговора о остави.”

Ј. Даниловић: „У прилог претпоставци да је имао ипак у виду управо судску оставу, говори вероватноћа да се Хашић овде угледао на чл. 1959. СС-а, према коме предмет секвестра може да буде 'чак и непокретност', што представља изузетак од чл. 1918, у коме је прописано да предмет уговора о остави може да буде само покретна ствар.” Е. Станковић од ове реченице проф. Даниловић правл две: „Постоји претпоставка да је Хашић имао у виду судску оставу, а да му је при том узор био чл. 1959. *Француског грађанског законика*, по коме предмет секвестра може бити 'чак и непокретност'. Ово је изузетак од чл. 1918, који каже да предмет Уговора о остави може да буде само покретна ствар.” Све је исто само се овде преписивач заборавио да за разлику од оригинала Ј. Даниловић за члан користи термин параграф.

Ј. Даниловић: „Ако је ово тачно, онда је у нашем закону, исто као и у СС-у, у потпуности је примењено римско учење о предмету уговора.” Е. Станковић преписује: „Дакле, у *Српском грађанском законик*у, једнако као и у *Француском грађанском законик*у, потпуно је примењено римско схватање о предмету уговора.”

Следећа реченица Ј. Даниловић гласи: „По угледу на римско право, у наш закон је унета одредба и о остави у случају нужде (чл. 579), *depositum miserabile*.” Е. Станковић преписује: „Попут римског права §579 *Српског грађанског законика* регулише оставу у случају нужде (*depositum miserabile*).”

Ј. Даниловић: „Аустријски закон га и не помиње.” Е. Станковић преписује: „*Аустријски грађански законик* нема одредбу о овој врсти оставе.”

Ј. Даниловић: „У нашем закону не само што је преузета ова римска установа, већ су и изузетне околности под којима је ствар преузета на чување таксативно набројане на исти начин као и у римским текстовима: 'пожар, рушење здања, похара, бродолом ...'” Е. Станковић преписује: „*Српски грађански законик* поред тога што је преузео институт оставе у нужди, разлоге, тј. изузетне околности под којима се ствар даје на чување, у потпуности је преузео из римског права, чак и редослед којим се околности таксативно набрајају: 'Ствари из пожара, рушење каквог здања, похаре, или утопљења лађе ...'” Све је исто, чак и крај реченице са три тачке.

Ј. Даниловић каже: „Недостаје само побуна робова, али, као и код Римљана, на крају пише 'или другог подобног несретног случаја.’” Е. Станковић од ове реченице прави две: „У овом тексту недостаје само оно чега у римским текстовима има, а то је побуна робова. Али зато, као и у римским текстовима, на крају пише: 'или другог подобног несретног случаја’”

Ј. Даниловић: „Међутим, закључак да је Хашић уносио ову одредбу у наш закон био инспирисан искључиво римским правом доводи у питање чл. 1949 француског СС, у коме је дефиниција нужне оставе скоро иста, са истим набрајањем посебних околности.” Е. Станковић (стр. 74), по ухораном шаблону, од ове реченице прави две:

„Да ли је ово Хаџићево одступање само плод његове везаности за римско право или нешто друго, питање је. Наиме, чланом, 1949 Француског грађанског законика регулисана је остава у нужди скоро на исти начин, а истим редом су набројане посебне околности.”

Ј. Даниловић (крај стр. 53 и почетак стр. 54): „Ова подударност, наравно, још не мора да значи да је Хаџић једноставно преписао француски закон.” Е. Станковић преписује: „Ова подударност не значи аутоматски да је Хаџић преписао одредбу Француског грађанског законика.”

Ј. Даниловић: „Вероватније је да се он сам одлучио да нормира ову још од римског права познату установу и да је подударност са француским текстом последица тога што су околности које чине њен битан елемент постојања остале вековима увек исте.” Е. Станковић опет од једне реченице проф. Даниловић прави две: „Вероватније је да је самостална Хаџићева одлука да нормира ову установу по угледу на римске текстове ... Може се рећи да је подударност са текстом у Француском грађанском законнику последица чињенице да су околности које чине битан елемент постојања института оставе у нужди остале вековима исте.”

Уз ову реченицу проф. Даниловић је навела фусноту бр. 11: „На текстуалну подударност при набрајању посебних околности са чл. 1949. СС-а указао је и Благојевић, Б. нав. дело, стр. 501. Он међутим не помиње подударност завршног дела овог члана 579, који гласи: '... сматрају се као и други аманет, који је сваки прималац дужан чувати и натраг вратити ономе, чије су ствари', са чланом 1951. СС-а. Ипак, иако се ова два члана садржински подударају, њихове формулације се разликују, што доводи у сумњу закључак да је наш члан у овом делу преписан из СС-а.”

После преписане реченице, која се завршава са 'остале вековима исте', Е. Станковић је преписала фусноту бр. 11, направивши од ње своју фусноту бр. 107: „Проф. Благојевић је указао на подударност текстова при набрајању посебних околности. Међутим, он не помиње подударност завршног дела §579, који гласи: '... сматрају се као и други аманет, који је сваки прималац дужан чувати и натраг вратити ономе, чије су ствари', са чланом 1951 СС-а. Значи, иако су ова два члана подударна што се садржине тиче, формулације су различите. Ова чињеница доводи у сумњу закључак да је члан нашег Законика преписан из СС-а.”

Следећа реченица (на почетку пасуса на стр. 54) Ј. Даниловић гласи: „Ко посебан облик оставе регулисана је у чл. 580. одговорност крчмара, гостионичара, возара и лађара за ствари које су им путници предали.” Е. Станковић преписује: „Одговорност крчмара, гостионичара, возара и лађара као посебан облик оставе, регулисана је §580.”

Ј. Даниловић: „У римском праву то је био преторски пакт *receptum nautarum, cauponum et stabulariorum*, који је доцније постао саставни део уговора о превозу и према коме је одговорност бродара, гостионичара и власника штала била објективна (*culpa in custodiendo*)” Е. Станковић од ове реченице проф. Даниловић прави три: „По правилима римског права то је био преторски пакт *receptum nautarum, cauponum et stabulariorum*. Овај пакт је касније постао саставни део Уговора о превозу. По њему је одговорност бродара, гостионичара и власника штала била објективна, одговарали су за *culpa in custodiendo*.”

Ј. Даниловић: „У нашем тексту пише да су ови чувари дужни предати им ствари 'као аманет чувати и за сваки небреженијем учињени квар или штету одговорати ...” Е. Станковић преписује: „Српски грађански законик прописује да ова категорија чувара

предате им ствари имају ... као аманет чувати, и за сваки небрежењем причињени квар или штету одговарати, и накнаду учинити.”

Ј. Даниловић: „Чини нам се да би одговорност за штету ... одговарала римској *culpa levis in abstracto*”. Е. Станковић преписује: „Овакво правило о одговорности за штету, могло би се рећи, одговара римској *culpa levis in abstracto*.”

Ј. Даниловић: „Кодификујући овај римски пакт као посебан случај уговора о остави, Хаџић није прихватио и римску објективну одговорност чувара за насталу штету.” Е. Станковић преписује: „Интересантно је и чудно да Хаџић при кодификацији овог пакта као посебног случаја Уговора о остави није прихватио и римски принцип објективне одговорности чувара за насталу штету.”

Ј. Даниловић: „Он се при томе није ослонио ни на АОГЗ, у коме ’гостионичари, лађари, возари одговарају ... исто онако као и чувари’ (чл. 970)” Е. Станковић преписује: „... он се није угледао ни на *Аустријски грађански законик*”. (На крају реченице ставља фусноту бр. 108, у коју ставља други део реченице проф. Даниловић: „§970 *Аустријског грађанског законика*: ’гостионичари, лађари, возари одговарају ... исто онако као и чувари’”.)

Ј. Даниловић: „Последњи члан ове главе (чл. 581) посвећен је судској остави, коју, као и у римском праву, могу одредити странке у спору или суд. ... за чувара наведен и римски термин *секвестар* ...” Е. Станковић преписује: „Судска остава регулисана је §581 *Српског грађанског законика*, у коме се користи римски термин *секвестар* за чувара. Ову врсту оставе, баш као и у римском праву могу одредити странке у спору или суд.”

УГОВОР О НАРУЧУ ИЛИ ПОСЛУЗИ

Ј. Даниловић: „*Уговор о наручу или послужи* регулисан је у ... двадесетој глави са само једанаест чланова.” Е. Станковић преписује: „О уговору о наручи или послужи говори XX глава и садржи једанаест параграфа.”

Ј. Даниловић: „Већина одређби садрже правила која су важила за римски *commodatum*, те су у складу са римским правом регулисане обавезе послугопримца, ... начин расподеле трошкова и одржавања ствари.” Е. Станковић прави две реченице: „Највећи број одредаба *Законика* садржи правила која су идентична онима која су важила за римски *commodatum*. Стога су у потпуном складу са римским правом регулисане обавезе послугопримца, као и правила која регулишу начин расподеле трошкова и одржавања ствари.”

Ј. Даниловић каже: „Сва ова правила садржи и аустријски *Грађански закон*.” Е. Станковић преписује: „Сва ова правила садржана су и у *Аустријском грађанском законнику*.”

Ј. Даниловић: „... римски *commodatum* подробно регулисан у *Дигестама*, на начин коме доцнија права нису могла много шта додати, па су и у нашем, као и у аустријском закону, нормирана та у римском праву створена правила...” Е. Станковић преписује тако што прави две реченице: „... римски *commodatum* веома свеобухватно регулисан у *Дигестама*, и то тако да су му каснија права мало шта могла додати. ... и у *Аустријском грађанском законнику*, као и *Српском грађанском законку* на исти начин нормирана, тј. прихваћена, у римском праву створена правила ...”

УГОВОР О ЗАЈМУ

Ј. Даниловић: „Уговор о зајму (глава XXI) дефинисан је у нашем закону као уговор којим се коме потрошне ствари даду тако, да он властан буде по својој вољи њих употребити, потрошити и њима располагати, но у своје време да дужан буде речене ствари у истом роду и вредности натраг вратити“ (чл. 593).“ Е. Станковић: „Уговору о зајму посвећена је XXI глава Законика, ..., §593 дефинисан је овако: 'Зајам је такав уговор, којим се коме ствари потрошне даду тако, да он властан буде по својој вољи њих употребити, потрошити и њима располагати, но у своје време да дужан буде речене ствари у истом роду и вредности натраг вратити'.”

Ј. Даниловић: „... знатан број одредби посвећен је питањима која се нису ни постављала у римском праву, ...“ Е. Станковић: „Један број одредаба регулише питања којих није било у римском праву.”

Ј. Даниловић: „... 5 чланова је измењено и допуњено законским прописима донетим 5. маја 1864. године, а пет других чланова садрже одредбе којих нема у АОГЗ-у.“ Е. Станковић: „Неке одредбе ове главе измењене су 1864. године, а пет параграфа садржи одредбе којих нема у *Аустријском грађанском законнику*.”

Ј. Даниловић: „Разлика у односу на римско право постоји од одређивања предмета уговора.“ Е. Станковић преписује: „Разлике у односу на римско право постоје пре свега у одређивању предмета уговора.”

Ј. Даниловић: „Већ у дефиницији, а потом и у наредном члану наведено је да су предмет уговора потрошне ствари.“ Е. Станковић преписује: „Самом дефиницијом, као и наредним параграфом, речено је да су предмет уговора потрошне ствари.”

Ј. Даниловић: „У римском праву то су заменљиве ствари, *res quae numero, ponderae, mensuravae consistunt*.“ Е. Станковић преписује: „По дефиницији римског права то су заменљиве ствари, *res quae numero, ponderae, mensuravae consistunt*.”

Ј. Даниловић: „Заменљиве ствари су најчешће и потрошне, али не морају то бити, а критеријуми при одређивању ових категорија су различити.“ Е. Станковић прави две реченице: „Заменљиве ствари јесу најчешће потрошне, но не морају бити. Критеријуми за одређивање ових категорија су различити, ...”

Ј. Даниловић: „Међутим. Хаџић овде није доследан, јер у одредби о обавези враћања у чл. 600 СГЗ пише да, ако су на зајам дати "храна или еспап", оне се враћају "у оној количини и доброту" у којој су примењени, дакле примењено је римско право.“ Е. Станковић прави две реченице: „...а Хаџић у њиховом спровођењу није био у потпуности доследан. Најме. §600, који говори о обавези враћања ствари каже да када су на зајам дати "храна или еспап", враћају се у "оној количини и доброту у којој је примењен. ... примењена су правила римског права.”

Ј. Даниловић: „При утврђивању висине каматне стопе Хаџић је ближи римском него аустријском праву.“ Е. Станковић преписује: „Хаџић је приликом утврђивања висине каматне стопе био знатно ближи правилима римског права, него оним садржаним у изворнику.”

Ј. Даниловић: „У Јустинијановом праву каматна стопа износи 6%, с тим што трговци могу да зарачунају и већу, али само до 8%...“, Е. Станковић: „Јустинијаново право максимирало је каматну стопу на 6%, са могућношћу трговаца да је могу повећати, али само до 8%.”

J. Даниловић: „У чл. 601. стопа је одређена на 6%, с тим што се може уговорити и већа камата, али не већа од 12%.” Е. Станковић: „... §601 каже, да каматна стопа износи 6%. при чему је дата могућност уговарања више каматне стопе, али не веће од 12%.”

J. Даниловић: „Непосредно се утледајући на римско право, аутор нашег закона је у чл. 604а прописао да камате престају тећи када достигну висину главнице.” Е. Станковић од ове реченице прави две: „Интересантно је да §604а прописује да камате престају тећи уколико достигну висину главнице. Ово правило прихваћено је директно из римског права.”

J. Даниловић: „Из римског права потичу и правила којима се забрањује уговарање и наплата интереса на интерес и дозвољава да се доспеле, а неплаћене камате новим уговором претворе у главницу (римски *anatocismus separatus* (чл. 603), али, за разлику од претходног члана, они се налазе и у АОГЗ-у (чл. 998).” Е. Станковић од ове реченице прави три: „Забрана уговарања и наплате интереса на интерес је такође правило римског права, садржано у §603. Такође римско правило, прихваћено у овом параграфу је дозвољеност да се доспеле, а неплаћене камате закључењем новог уговора претворе у главницу (*anatocismus separatus* римског права). Правила садржана у §603 се за разлику од оних из §604а, налазе и у Аустријском грађанском законнику (§998).

J. Даниловић: „Најзад, у чл. 605. нормирао је правило римског права да зајмодавац нема права да тражи враћање дуга пре уговореног рока.” Е. Станковић преписује: „Као и у римском праву, правилима Законика прописано је да зајмодавац нема права да тражи враћање дуга пре истека уговореног рока.”

J. Даниловић: „То правило није унето у аустријски закон, али је предвиђено чл. 1899. СС, па је могуће да је отуда и преузето, поготову с обзиром да су формулације текста идентичне.” (После ове реченице проф. Даниловић ставља фусноту бр.13: „На подударност нашег текста са француским указиво је и Благојевић, Б., стр. 501) ”Е. Станковић од ове прави две реченице: „Овог правила нема у Аустријском грађанском законнику, али га предвиђа чл. 1899. *Code Civile*. Постоји могућност да је правило садржано у нашем Законнику преузето из *Code Civile*, тим пре што су формулације текста идентичне.” (После ове реченице Е. Станковић исто ставља фусноту бр. 109: „Благојевић, Б. Утицај Француског грађанског законика на Србијански грађански законик”, 501)

УГОВОР О ПУНОМОЋСТВУ И ДЕЛОВОДСТВУ

J. Даниловић: „Уговору о пуномоћству и деловодству (глава XXII) је, ... нормиран испред осталих римских консензуалних контраката, док је у римским текстовима он увек на четвртом (последњем) месту.” Е. Станковић прави три реченице: „Уговору о пуномоћству и деловодству посвећена је XXII глава Законика. ... први у низу консенсуалних контраката. У римским текстовима увек је на четвртом, последњем месту.”

J. Даниловић: „У истој глави се налазе и одредбе о незваном вршењу туђих послова, квазиконтракту римског права.” Е. Станковић преписује: „У овој глави место је нашао и институт незваног вршења туђих послова, у римском праву квазиконтракт.”

J. Даниловић: „Много значајнија разлика у односу на римско право је у томе што је усвојен принцип директног заступања, тј. да пуномоћник не ради само за рачун, већ и

у име налогодавца, која непосредно стиче сва права и обавезе из послова које склапа пуномоћник.” Е. Станковић прави две реченице: „Осим ових, рекло би се не тако великих разлика у односу на римско право, значајнија је она која се односи на усвојени принцип директног заступања по нашем Законику. То значи да пуномоћник не ради само за рачун, већ и у име свог налогодавца, која, наравно, стиче права и обавезе из послова које закључује пуномоћник.”

Ј. Даниловић: „Овај принцип је у Јустинијановом праву примењиван само изузетно, а изграђен је као опште начело тек у пандектистици XVII века.” Е. Станковић прави две реченице: „У Јустинијановом праву овај принцип није био правило, већ изузетак. Он је као опште начело настао тек у пандектистици, у XVII веку.”

Ј. Даниловић: „Осим ових разлика, ... у већини осталих одредаба примењено је римско право, а њихова сличност са одговарајућим одредбама аустријског закона не мора да значи његову непосредну рецепцију.” Е. Станковић: „Осим ових разлика већина осталих одредаба је прихватила правила римског права и те су одредбе сличне одговарајућим одредбама Аустријског грађанског законика, што не мора да значи његову непосредну рецепцију.”

Ј. Даниловић: „У прилог томе говори и чињеница да у нашем закону нема многих одредаба које садржи ОАГЗ.” Е. Станковић: „У прилог ове тезе говори чињеница да у нашем Законику нема неких одредаба које садржи Аустријски грађански законик.”

Ј. Даниловић: „Могуће је да су оне изостављене зато што је аутор нашег закона оценио да су оне за односе у српском друштву онога доба сувишне, али свакако показује велику самосталност при изради ове главе.” Е. Станковић прави две реченице: „Вероватно их је Хаџић изоставио сматрајући да су непотребне српском друштву тог доба. Међутим, евидентно је да је аутор показао изузетну самосталност при састављању правила садржаних у овој глави.”

Ј. Даниловић: „У прилог томе говори и то што су нека правила изнета много краће и јасније него у аустријском закону, а подудару се са правилима пандектног права.” Е. Станковић преписује: „Потврда оваквих ставова је и чињеница да су нека правила знатно краћа и јаснија, него што је случај у Аустријском грађанском законнику, а при том се подудару са правилима пандектног права.”

Ј. Даниловић: „Од аустријског закона разликује се и дефиниција уговора дата у чл. 609, мада јој садржински одговара.” Е. Станковић: „Иако садржински одговара, дефиниција дата у нашем Закону (§609) разликује се од дефиниције дате у изворнику.”

Ј. Даниловић: „Наша дефиниција је од аустријске боља ...” Е. Станковић: „Може се рећи да је наша дефиниција боља.”

Ј. Даниловић: „Међутим, Хаџићева дефиниција овог уговора се садржински подудара са чл. 1984. СС, па је према неким мишљењима одатле и преузета.” (После ове реченице иде фуснота бр. 14: „Благојевић, Б., стр. 502) ”Е. Станковић: „Има мишљења да Хаџићева дефиниција овог уговора садржински одговара оној из Аустријског грађанског законика, а да текстуално личи на члан 1984 *Code Civile*, одакле је и преузета.” (После ове реченице иде фуснота бр. 111: „Благојевић, Б, 502) ”

УГОВОР О ПРОМЕНИ

Ј. Даниловић: „Уговор о промени (глава XXIII) био је у римском праву безимени контракт ... закључиван је у реалној форми.” Е. Станковић прави три реченице: „Уговору о промени посвећена је XXIII глава нашег Законика. Римско право овај уговор сврстава у категорију безимених контраката. Закључиван је у реалној форми.”

Ј. Даниловић: „Јустинијан је одустајање од већ закљученог уговора омогућио увођењем тужбе *condictio ex poenitentia*.” Е. Станковић: „Јустинијан је увео тужбу *condictio ex poenitentia* којом је омогућено одустајање од већ закљученог уговора.”

Ј. Даниловић: „У Српском грађанском закону трампа је консензуални контракт, а од римског права разликује се и по томе што од тренутка када су странке постигле сагласност воља, ... од њега се више није могло одустати.” Е. Станковић прави две реченице: „Српски грађански законик трампу сврстава у консенсуалне контракте. Од римских правила се пак разликује по томе што од тренутка постизања сагласности воља, од уговора се више није могло одустати.”

Ј. Даниловић: „Уговор о промени дефинисан је кратко, као уговор 'којим ко једну ствар за другу обећава дати'.” Е. Станковић: „Дефиниција овог уговора јако је кратка: 'којим ко једну ствар за другу дати обећава'.”

Ј. Даниловић: „Ово би за римске правнике била само необвезујућа *promissio*, коју је тек Хуго Гроције увео у домен права и на њој засновао своју теорију уговорног права.” Е. Станковић прави три реченице: „За римске правнике ово не би био уговор, већ само *promissio* без неке обавезујуће снаге. Тек је заслугом Хуга Гроција ова установа уведена у домен права. Своју теорију уговорног права на овом институту је и засновао.”

Ј. Даниловић: „У невеликом поглављу о трампи, и поред ових значајних разлика, ипак провејава дух римског права, а у неким одредбама паралеле са римским правом су потпуне.” Е. Станковић прави две реченице: „Иако нема много одредаба о трампи, као и упркос ових разлика у односу на римско право, може се рећи да је дух римских правила ипак присутан. Неке одредбе су чак исте са одговарајућим римскога права.”

Ј. Даниловић: „У чл. 633. извршено је разграничење између купопродаје и трампе, што су римски правници учинили још крајем републике.” Е. Станковић прави две реченице: „Законик је у §633 извршио разграничење између трампе и купопродаје. Римски правници су ово разграничење учинили још крајем периода републике.”

Ј. Даниловић: „При томе, ни у овом члану, нити на неком другом месту, није наведено да је разлика и у томе што се код римске *permutatio* преносила својина”. Е. Станковић: „Међутим, нити у овом параграфу, као ни на неком другом месту није наведена једна јако битна разлика: *permutatio*, трампа римског права, институт је који је подразумевао преношење права својине.”

Ј. Даниловић: „Трећа одредба која се подудара са римским правом ... се не налази ни у ОАГЗ-у нити у Наполеоновом СС-у.” Е. Станковић: „Постоји у Српском грађанском законнику једна одредба која је заснована на римским правилима, а да није садржана у Аустријском грађанском законнику, нити у Француском грађанском законнику.”

Ј. Даниловић: „Овај члан формулисан је доста неспретно и непрецизно ... правило да на размењеној ствари и после њене предаје остају сви терети који су на њој лежали

пре него што је размењена.” Е. Станковић прави две реченице: „То је правило да размењена ствар и након предаје задржава све терете које је пре предаје имала. Правило је ... формулисано врло нејасно и непрецизно.”

УГОВОР О КУПОПРОДАЈИ

Ј. Даниловић: „Уговор продаји и куповини је у римском праву добио заштиту као консензуални контракт још у II веку пре Христа...” Е. Станковић: „Уговор о купопродаји је по римском праву сврстан у ред консенсуалних контраката и као такав заштити добио још у II веку пре Христа.”

Ј. Даниловић: „И у нашем грађанском закону је купопродаја регулисана на темељима који су изграђени у римско доба.” Е. Станковић: „И Српски грађански законик, ... купопродају регулише на темељима изграђеним у римском праву.”

Ј. Даниловић: „Два основна одступања од римског права у Српском грађанском закону су начин на који су систематизоване одредбе које се примењују на овај уговор и регулисање права прече куповине, које је у римском праву постојало само изузетно и на другим принципима.” Е. Станковић: „Постоје два, рекло би се, значајнија одступања од римског права у Српском грађанском законик: начин систематизације одредаба које се примењују на уговор о купопродаји и право прече куповине, које је у римском праву било засновано на посве другим принципима и дозвољавано само изузетно.”

Ј. Даниловић: „Систематизација одредаба о овом уговору извршена је као и у АОГЗ-у, у складу са системом облигационог права Кристијана Волфа.” Е. Станковић прави две реченице: „Одредбе у њој (глави XXIV) систематизоване су у потпуности као и у Аустријском грађанском законик. То је систематизација у складу са системом облигационог права коју је сачинио Кристијан Волф.”

После ове реченице Ј. Даниловић ставља фусноту 15: „Према Wiacker-у, нав. дело, стр. 313.” Е. Станковић преписује ову фусноту и преузима као своју 113.

Ј. Даниловић: „Одредбе о одговорности за физичке и правне недостатке ствари, укључујући и ствари које се продају 'ђутуре', налазе се у глави VII 'О уговорима уопште' (чл. 554-558).” Е. Станковић: „У глави XVII под називом 'О уговорима уопште', (§554-558) налазе се правила о одговорности за физичке и правне недостатке ствари, као и о продаји ствари 'ђутуре’.”

Ј. Даниловић: „Одредбе које важе само за купопродају изложене су у глави XXIV редоследом уобичајеним у уибеницима пандектног права.” Е. Станковић: „Одредбе које се односе искључиво на купопродају следе редослед уобичајен за уибенике пандектног права.” Е. Станковић: „Одредбе које се односе искључиво на купопродају следе редослед уобичајен за уибенике пандектног права.”

Ј. Даниловић: „Хашићев текст садржао је у чл. 650. правило Јустинијановог права о оштећењу преко половине (*laesio enormis*), али је текст реформом закона извршеном 1866. године укинута.” Е. Станковић прави две реченице: „Хашићев текст Законика садржао је и римско правило о оштећењу преко половине (*laesio enormis*), §650. Међутим, реформом законодавства учињеном 5. маја 1864. године, правило је укинута.”

Ј. Даниловић: „Оштећење преко половине ... регулисано је у члановима 559. и 560. главе XVII различито од римског права утолико што обе уговорне стране, а не само

продавац могу тражити раскид уговора због прекомерног оштећења и што су таксативно набројани случајеви у којима се раскид не може тражити, а неки од њих нису навођени у римским текстовима.” Е. Станковић прави пет реченица: „Оштећење преко половине регулисано је у глави XVII. §559. и §560. У тим правилима има одступања од римског права. Српским грађанским закоником прописано је да обе уговорне стране могу тражити раскид уговора због прекомерног оштећења. Затим су таксативно набројани случајеви у којима се раскид уговора не може тражити. Неки од тих случајева непознати су римском праву.”

Ј. Даниловић: „Девет чланова ове главе посвећено је пактима који су се у римском праву као *pacta adiecta* закључивали уз купопродају, док су у СГЗ-у, слично као и у ОАГЗ-у, формулисани као могуће одредбе самог уговора, тако да је овде римско право примењено само садржински, и то не увек у потпуности.” Е. Станковић прави четири реченице: „Римско право је примењено садржински, али не у потпуности, у девет параграфа XVII главе Српског грађанског законика. Реч је о ономе што је у римском праву био институт *pacta adiecta*. У Српском грађанском законнику та пакта су била формулисана као одредбе самог уговора. Исто решење било је и у Аустријском грађанском законнику.”

Ј. Даниловић: „Три члана посвећена су праву откупа продате ствари које уговара продавац (*pactum de retroemendo*), а за разлику од римског права у нашем не мора увек бити уговорен и рок у коме продавац може да оствари то своје право; ако рок није уговорен, он га може остварити до краја свог живота, али то право не може се наследити (чл. 661-663).” Е. Станковић прави пет реченица: „Право откупа продате ствари које уговара продавац (*pactum de retroemendo*), институт је римског права. У Српском грађанском законнику посвећена су му три параграфа. Та решења нису иста као у римском праву. Не тражи се стриктно уговарање рока у коме продавац може остварити откуп продате ствари. Уколико рок није уговорен, продавац то право може остварити до краја свог живота, али ... ненаследиво је (§661-663).”

Ј. Даниловић: „Наредна три члана односе се на право купца да продавцу натраг прода ствар (*pactum de retrovendendo*).” Е. Станковић: „Потом следе одредбе о праву купца да продавцу прода ствар натраг (*pactum de retrovendendo*).”

Ј. Даниловић: „Чланови 667. и 668. регулишу куповину на пробу (*pactum displicentiae*), а у чл. 669. предвиђена је могућност да продавац покретне ствари одустане од уговора ако му до одређеног времена не буде плаћена цена (*lex commissoria*).” Е. Станковић: „Куповина на пробу (*pactum displicentiae*) регулисана је §667 и §668. Законик даје могућност продавцу покретне ствари да одустане од уговора, уколико му до одређеног рока не буде плаћена цена (*lex commissoria*), §669.”

Ј. Даниловић: „Скоро све одредбе о купопродаји садржи и аустријски закон, мада се на основу тога не би смело закључити да их је Хашић једноставно преписао из тог закона...” Е. Станковић прави две реченице: „Скоро све одредбе о купопродаји садржи и Аустријски грађански закон. Међутим, ... требало би нагласити да са резервом треба разматрати критике које говоре о томе да је Хашић једноставно, највећим делом преписао Аустријски грађански законик.”

Ј. Даниловић: „Иако се Хашић доста ослањао на АОГЗ, он је имао пред собом као узор и француски СС, а понегде је и непосредно користио римско право.” Е. Станковић: „Извесно је да се Хашић доста ослањао на поменути изворник. Он је свакако пред собом имао и Француски грађански законик, као што је понегде користио непосредно римско право.”

Ј. Даниловић: „Са римским правом подудара се и одредба чл. 644, према којој у случају када се продају ствари које се броје, мере или важу, продаја је 'свршена' тек када ствари буду избројане или измерене, а ако се продају 'ђутуре', продаја је 'свршена' без броја и мере." Е. Станковић прави три реченице: „По правилима римског права урађен је и §644 нашег Законика. Када се продају ствари које се '... броје, или мере на кантар или другу меру. ...' продаја је 'свршена' тек након што ствари буду измерене или избројане. Уколико се ствари продају на 'ђутуре' продаја је 'свршена' без броја и без мере”.

Ј. Даниловић: „Ово правило налази се и у члановима 1585. и 1586. СС, у ОАГЗ-у га нема, а са чл. 1586. се други став нашег чл. 644. чак и скоро текстуално подудара.” Е. Станковић: „Овог правила нема у Аустријском грађанском законнику, али га има у СС, члановима 1585 и 1586, ... са чланом 1586 други став нашег §644 текстуално подудара.”

Ј. Даниловић: „На основу те подударности, ... изнето је мишљење да је Хаџић овде неразумно преписао француски закон, нарушивши тиме наш систем прибављања својине.” Е. Станковић: „Ова подударност била је разлог за изношење става да је Хаџић у овом делу преписао француски Законик и при том нарушио наш систем прибављања својине.”

УГОВОР О ЗАКУПУ

Ј. Даниловић: „Уговор о закупу је у римском праву био један од облика контракта *locatio-conductio*, уз варијанте које су одговарале уговору о делу и уговору о најму радне снаге (*l.c. rei, operis i operarum*), те су били заједно регулисани у једном титулусу Дигеста.” Е. Станковић: „У римском праву Уговор о закупу је био један од облика консенсуалног контракта *locatio-conductio* и то *locatio-conductio rei*, док су друге две варијанте биле уговор о делу и уговор о најму радне снаге (*locatio-conductio operis* и *locatio-conductio operarum*). Сви облици били су регулисани заједно, једним титулусом Дигеста.”

Ј. Даниловић: „До њиховог коначног раздвајања у посебне уговоре дошло је тек у XVII веку.” Е. Станковић: „Тек у XVII веку дошло је до раздвајања ових уговора.”

Ј. Даниловић: „У нашем грађанском закону, закуп је регулисан у једној глави (XXV), а друга два уговора заједно у наредној глави.” Е. Станковић: „Српски грађански законик је под називом "О закупу" том уговору посветио XXV главу, а друга два уговора регулисана су правилима која чине садржину XXVI главе.”

Ј. Даниловић: „У римском праву, без обзира на одређене специфичности једне и друге врсте закупа, разлике у терминологији нису постојале.” Е. Станковић: „Римско право без обзира на специфичности појединих облика закупа, није правило разлику у терминологији...”

Ј. Даниловић: „Још је у римском праву указивано на сличности између контраката *locatio-conductio* и купопродаје.” Е. Станковић: „Сличности између контраката *locatio-conductio* и купопродаје запазили су још римски правници.”

Ј. Даниловић: „У нашем закону пише да између њих постоји (чак) и подударност у погледу предмета: "... што је за продају, то се и под закуп даје" (чл. 679).” Е. Станковић: „Српски грађански законик чак наводи да постоји подударност у погледу предмета "... што је за продају, то се и под закуп даје"; §679.”

J. Даниловић: „Овај текст се садржински подудара са првом реченицом чл. 1092. ОАГЗ-а, а са римским правом не у потпуности.” Е. Станковић: „Овакву формулацију садржи и Аустријски грађански законик у §1092.”

J. Даниловић: „У римском праву предмет купопродаје су могле бити све телесне и све бестелесне ствари, а предмет закупа само веке од бестелесних ствари (*emfiteuza, superficies* и *плодоуживање*).” Е. Станковић: „Предмет купопродаје по римском праву могле су бити све телесне и све бестелесне ствари, ... док су предмет уговора о закупу могле бити само неке бестелесне ствари (плодоуживање, *emfiteuza* и *superficies*).”

J. Даниловић: „... многе одредбе у којима је примењено римско право садржане су и у аустријском и/или француском грађанском закону, тако да је ... тешко одредити у којој мери је римско право реципирано без угледања на та два закона.” Е. Станковић: „Многе одредбе које се односе на овај уговор, а примењују римско право налазе се како у Аустријском грађанском законнику, тако и у Француском грађанском законнику. Из тих разлога је тешко одредити у којој мери је римско право изворно коришћено.”

J. Даниловић: „Подударности са АОГЗ-ом су у овом поглављу мање...” Е. Станковић: „Интересантно је да су подударности са Аустријским грађанским закоником када је о овом уговору реч знатно мање.”

J. Даниловић: „Несразмеран је и број чланова овог поглавља, који износи у СГЗ-у 29, а у ОАГЗ-у 61.” Е. Станковић: „... велика је несразмера у броју параграфа који регулишу овај уговор: Аустријски грађански законик 61, Српски грађански законик 29.”

J. Даниловић: „Од чланова који у нашем закону почивају на правилима римског права само за седам чланова постоје паралеле у аустријском закону.” Е. Станковић: „ни за све параграфе нашег Законика настале под утицајем римског права не могу се наћи паралеле у Аустријском грађанском законнику, већ само за седам.”

J. Даниловић: „У литератури је указано на шест чланова СГЗ-а који су преузети из Наполеоновог СС-а.” (После ове реченице стоји фуснота бр. 19: „Благојевић Б., нав. дело, стр. 504-505. Чланови 687,696,697. и 698. подударају се са члановима 1728,1733,1734. и 1755. СС-а. На порекло чланова 696. и 697. из СС-а указао је и професор Мишаило Константиновић у својој студији о утицају француског на српски грађански закон, која је објављена у "Архиву за правне и друштвене науке", св. мај-јуни, 1939.)” Е. Станковић: „Уз то не треба занемарити став литературе да су шест параграфа СГЗ преузета из *Code Civile*.” (После ове реченице иде фуснота бр. 115: „Благојевић, Б., нав. дело, 504-505. Чланови 687,696,697. и 698. подударају се са члановима 1728,1733,1734. и 1755. *Code Civile*. Професор Мишаило Константиновић у својој студији о утицају француског на Српски грађански закон, објављен у "Архиву за правне и друштвене науке", мај-јуни, 1939. године, указао је на порекло чланова 696 и 697 из СС-а.)”

J. Даниловић: „У четири од тих шест чланова примењена су правила римског права (687,696,697. и 698), што би значило да је у њима римско право реципирано посредним путем, угледањем на СС.” Е. Станковић: „У четири од тих шест параграфа (687,696,697. и 698), примењена су правила римског права, а то значи да су правила римског права преузета посредно, преко *Code Civile*.”

J. Даниловић: „Преостала два члана, 682. и 688. који се подударају са чл. 1722. и 1729. СС-а, такође почивају на римском праву, али не у потпуности.” Е. Станковић: „Остала два, §682 и §688 подударају се са члановима 1722. и 1729. *Code Civile*, имају подлогу у римском праву, али не потпуно.”

Ј. Даниловић: „... материја регулисана у поменутиим члановима 697. и 698. изостављен из поглавља о закупу у ОАГЗ-у, тако да се ту може говорити само о утицају СС-а.” Е. Станковић: „Материја коју регулишу §697 и §698 није садржана у Аустријском грађанском законнику, тако да је у том случају реч само о утицају *Code Civile-a*.”

Ј. Даниловић: „Имајући у виду начин живота и привређивања у Србији овог доба, Хаџић је шест чланова посветио закупу механа, стоке за вучу (волова и коња), оваца и казана за печење ракције (чл. 690-695).” Е. Станковић: „С обзиром на специфичности друштвених прилика и живота у Србији у доба настанка кодификације, Хаџић је један број параграфа, тачније шест, посветио закупу механа, волова и коња, оваца и казана за печење ракције (§690-695).”

Ј. Даниловић: „Ти чланови регулисани су на бази римских правних начела, нема их у ОАГЗ-у, а подударност са одредбама о закупу домаћих животиња у СС-у је само делимична.” Е. Станковић од ове једне реченице Ј.Даниловић прави три: „Ових чланова нема у Аустријском грађанском законнику. Урађени су на основу римских правила. Постоји извесна подударност са члановима *Code Civile* који регулишу закуп домаћих животиња.”

Ј. Даниловић: „У случају закупа домаћих животиња предвиђена је и могућност да се закупнина плаћа у природи, а не у новцу...” Е. Станковић преписује: „Иако се закупнина плаћа у новцу, када је реч о закупу домаћих животиња дата је могућност плаћања закупнине у природи.”

Ј. Даниловић: „... и у римском праву позне империје закупнина пољопривредних земљишта плаћана је обично у природи.” После ове реченице стоји фус 21: „То је била последица замирања тржишне привреде у немирним временима позног домината, као и развоја колоната”. Е. Станковић преписује и реченицу и фусноту: „Правила римског позног царства допуштала су плаћање закупнине пољопривредних земљишта у природи ... фус 116: Тај облик плаћања закупнине био је последица натурализације привреде и увођења колоната у периоду домината”.

Ј. Даниловић: „У потпуном складу са римским правом су одредбе о трошковима из чл. 683.” Е. Станковић: „Трошкове везане за уговор о закупу регулише §683 Законика и та правила у потпуности одговарају правилима римског права.”

Ј. Даниловић: „Међутим, у аустријском закону је изложен само један део овог питања, и то са знатним разликама у односу на римско право.” Е. Станковић преписује: „Аустријски грађански законик, §1097 регулише само део овог питања и та се решења знатно разликују од правила римског права.”

УГОВОР О НАЈМУ

9. Ј. Даниловић: „*Уговор о најму* је наслов главе 26 која садржи прописе како за уговор о делу, тако и, делимично, за уговор о најму радне снаге.” Е. Станковић од једне прави две реченице: „Наслов XXVI главе је 'О најму'. Ова глава садржи прописе који регулишу Уговор о делу, као и Уговор о најму радне снаге.”

Ј. Даниловић: „Овај неадекватан назив није преузет из ОАГЗ-а...” Е. Станковић: „Дакле, назив главе није баш у потпуности адекватан и није преузет из Аустријског грађанског законика.”

Ј. Даниловић: „У знатном броју одредаба примењено је у целини или само делимично римско право, али се те одредбе налазе и у ОАГЗ-у, при чему се неки чланови нашег закона и текстуално подударају са одговарајућим члановима аустријског закона, као на пример чл. 718. са чл. 1162. ОАГЗ.” Е. Станковић од једне прави две реченице и преписује: „У великом броју одредаба римско право је примењено делимично, а у неким и у целини. Треба рећи да су те одредбе садржане и у Аустријском грађанском законнику, а неке одредбе нашег Законика се и текстуално подударају са изворником (§718 СГЗ са §1162 Аустријског грађанског законика).”

Ј. Даниловић: „Хаџић је у ову главу унео и одредбу која одговара римској забрани уговарања награде за извршење недопуштене или неморалне радње и која је била заштићена квазиконтрактном тужбом *condictio ob turpem vel iniustam causam*”. Е. Станковић преписује и од једне прави две реченице: „У Српски грађански законик унета је одредба која је слична римском правилу којим се забрањује уговарање награде за извршење неморалне или недопуштене радње. У римском праву у оваквим случајевима могла се подићи кондикција (*condictio ob turpem vel iniustam causam*).”

Ј. Даниловић: „Подударност са римским правом је и овде само делимична, јер је изостављено правило да ако је нешто дато да би се спречила недозвољена или неморална радња, онда се повраћај тога с правом може захтевати.” Е. Станковић прави две реченице: „... реч је о делимичној подударности са римским правом. Наиме, изостало је правило да уколико је нешто дато да би се спречила неморална или недозвољена радња, онда се повраћај тога мора и захтевати, и то с пуним правом.”

Ј. Даниловић: „Из паралелног чл. 1174. ОАГЗ-а ово није изостављено, а у регистру закона налази се римски термин за ову уставову.” Е. Станковић: „... §1174 Аустријског грађанског законика ... није изоставио правило којим се захтева повраћај онога што је дато уговарањем недозвољене или неморалне радње. Чак се и у регистру закона за овај институт користи римски термин.”

10. Ј. Даниловић: „*Ортаклук* је уговор који се у погледу својих основних обележја мало мењао од римског права до данас.” Е. Станковић: „Уговор о ортаклуку је своја основна обележја задржао од времена свог настанка у римском праву, до данашњих дана.”

Ј. Даниловић: „Током времена промене до којих је долазио нису утицале на сам појам уговора и на његове врсте.” Е. Станковић: „Те промене нису утицале на суштину, тј. појам уговора нити на његове врсте.”

Ј. Даниловић: „Тако је и у нашем уговору у чл. 724. речено да се ортачки уговор може 'односити само на једну особиту ствар', на 'читав род ствари' или на 'сва добра без разлике и изузетка', што одговара врстама римског контракта *societas unius rei, negotiationis* и *omnium bonorum*.” Е. Станковић од једне прави две реченице: „... и у §724 нашег Законика пише да се 'ортачки уговор' може 'односити само на једну особиту ствар', на 'читав род ствари' или на 'сва добра без разлике и изузетка'. Ова подела одговара врстама римског уговора о ортаклуку (*societas*): *unius rei, negotiationis* и *omnium bonorum*.”

Ј. Даниловић: „Као и у римском праву, за сваку врсту ортаклука важе поред заједничких и посебна правила.” Е. Станковић: „Баш као што су предвиђала правила римског права, поред општих правила заједничких за све врсте ортаклука наведена су и посебна.”

Ј. Даниловић: „Римског порекла су и многа друга правила.” Е. Станковић: „Римско порекло имају и многа друга правила.”

Ј. Даниловић: „Уговор је строго личне природе (*intuitu personae*), па зато права и обавезе не прелазе на наследнике ортака.” Е. Станковић препсуже: „Како је уговор строго личне природе (*intuitu personae*), то се ни права и обавезе не преносе на наследнике ортака.”

Ј. Даниловић: „Римско правило да се смрћу једног ортака заједница распада, те да остали ортаци, ако то желе, морају да закључе нов уговор, примењено је са ограничењима, ...” Е. Станковић прави две реченице: „По римском праву смрћу једног ортака заједница се распада, а остали ортаци морају закључити нови уговор уколико то желе. Ово правило је садржано у нашем *Законику*, али са ограничењима.”

Ј. Даниловић: „Ова и друга правила, која делимично или у потпуности потичу из римског права, налазе се и у аустријском Грађанском закону...” Е. Станковић прави две реченице: „Ова наведена правила, најзначајнија су, а делимично или у потпуности потичу из римског права. Њих има и у *Аустријском грађанском закону*.”

УГОВОРИ ОДВАЖНИ ИЛИ НА СРЕЋУ

11. Ј. Даниловић: „*Уговори одважни или на срећу*. Сходно дефиницији у чл. 791. набројан је низ разних алеаторних уговора, па и тзв. *emptio spei* (куповина наде) римског права.” Е. Станковић прави две реченице: „Најпре је дата дефиниција Уговора, а потом у §791, набројани су алеаторни уговори. Један од њих је и куповина наде (*emptio spei*), уговор римског права.”

Ј. Даниловић: „... алеаторни уговори су у римском праву у принципу били забрањени, па је тим забранама посвећен посебан титулус '*De aleatoribus*' у Јустинијановим Дигестама.” Е. Станковић прави две реченице: „Римско право је забрањивало алеаторне уговоре. Читав један титулус *Дигеста*, под називом '*De aleatoribus*' им је посвећен.”

Ј. Даниловић: „Из римског права преузето је једино правило из чл. 790, према коме се код алеаторних уговора не може поднети тужба за оштећење преко половине, али то је садржина и члана 1268. ОАГЗ-а”. Е. Станковић прави три реченице: „Српски грађански законик, §790, садржи правило које не дозвољава подизање тужбе за оштећење преко половине код алеаторних уговора. Ово је једино правило у потпуности преузето из римског права. Међутим, ... садржина §1269 Аустријског грађанског законика идентична.”

Ј. Даниловић (стр. 64): „Наша истраживања порекла одредби Српског грађанског о закона о именованим уговорима: ... показала су да је у овом делу СГЗ-а знатан број одредби заснован на римском праву.” Е. Станковић: „Анализа одредаба Српског грађанског законика које се односе на именоване уговоре показала је да знатан број њих потиче из римског права.”

Ј. Даниловић: „Римско право је, међутим, преузето углавном посредним путем, углавном на ОАГЗ или, у мањој мери на СС, док је број правила преузетих непосредно из римских извора релативно мали.” Е. Станковић прави три реченице: „Најчешће је римско право преузето посредним путем преко Аустријског грађанског законика. Знатно је мањи број одредаба које непосредно преузимају римско право из *Code Civile*. Најмањи је број одредаба, реално мали је број правила, која су реципирана непосредно из римских извора.”

Ј. Даниловић: „Несумњиво да се Хашић трудио да његов рад не буде само преписивачки, односно преводилачки, већ је настојао да напише закон који ће одговарати српском друштву онога доба, настојећи истовремено да не буде занемарен његов квалитет и дуготрајност усвојених решења.” Е. Станковић прави две реченице: „Свакако да се писац Српског грађанског законика трудио да рад на Законику буде пре свега стваралачки, а не само преписивачки или преводилачки. Он је настојао да напише законик који ће одговарати Србији тог доба, њеном друштвеном развоју, али да истовремено решења буду модерна и колико је могуће дуготрајна.”

Ј. Даниловић: „Појам уговора, и поред обично непотпуних или недовољно прецизираних дефиниција, као и основни елементи сваког уговора, дати су у складу са одговарајућим римским контрактима и пактима.” Е. Станковић: „Иако су често дефиниције уговора, као и њихови битни елементи, па и сами појмови непотпуни, дати су у складу са одговарајућим римским контрактима.”

Ј. Даниловић: „До разлика долази затим при уређењу појединих питања, која су не ретко заснована на правилима средњовековног и доцнијег римског права.” Е. Станковић: „Разлике које се јављају приликом одређивања самог појма контраката, као и осталих, пратећих појмова јављају се због примене правила средњовековног и доцнијег, у неку руку измењеног римског права.”

Ј. Даниловић: „Највише римских одредаба налази се у глави о поклону, а знатнија одступања постоје у регулисању уговора о трампи.” Е. Станковић прави две реченице: „Највише изворно римских одредаба налазимо у глави која назив О поклоника. Највећа одступања постоје код Уговора о трампи.”

Ј. Даниловић: „Код уговора о закупу могло се очекивати да ће се знатно разликовати од римског *locatio conductio rei*, с обзиром на различите услове живота и различите потребе у складу са којима је регулисан овај уговор у римској држави. Међутим, и одредбе о закупу формулисане су тако да нема битних одступања од римског права, чак и мање него у ОАГЗ-у.” Е. Станковић од ове две реченице прави нове две: „Изненађује чињеница да одступања код Уговора о закупу нису тако велика, чак у нашем Законику мања, но у Аустријском грађанском законнику. Због великих разлика у условима живота и различитих потреба у складу са којима је регулисан Уговор о закупу у римској држави, било је за очекивано да разлике буду веће.”

Други чланак који је Е. Станковић плагирао је чланак Драгољуба Поповића *Објективна одговорност за штету по Српском грађанском законнику*:

Чланак Д. Поповића почиње реченицом (стр. 307): „Српски грађански законик познаје две одредбе које предвиђају обавезу накнаде штете без обзира на било коју другу околност осим чињенице да је штетник штету проузроковао.” Друга реченица Е. Станковић (на стр. 85, под прецрпаном насловом у коме је избачена реч „објективна”) гласи: „У *Српском грађанском законнику* постоје две одредбе којима се прописује обавеза накнаде штете независно од било које околности, осим чињенице да је штетник штету проузроковао.” Осим замене три речи које имају исто значење („познаје” - „постоје”, „предвиђају” - „прописује”, „без обзира” - „независно”) у осталом је плагирана реченица идентична са оригиналном.

Следећа реченица код Д. Поповића гласи: „Те одредбе налазе се у §§ 31. и 800. СГЗ.” Е. Станковић преписује: „Те одредбе чине садржину §31 и §800 Српског грађанског законика.” Е. Станковић ову реченицу преписује дословце, с тим што замењује једну маргиналну реч („налазе се” - „чине садржину”).

Д. Поповић: „§ 31. СГЗ овако гласи: 'Ко другоме штету причини, дужан је за то накнаду учинити.'" Е. Станковић: „Одредба садржана у § 31 *Српског грађанског законика* гласи: 'Ко другоме штету причини, дужан је за то накнаду учинити.'" "

Д. Поповић: „Исту мисао донекле развија §800. који одређује: 'Ко другоме штету какву учини, било то на имању туђем или правима и личности, онај мора ту накнадити.'" Е. Станковић: „Овако схватање налазимо и у §800, који каже: 'Ко другоме штету какву учини, било то на имању туђем или правима и личности, онај мора ту накнадити.'" "

Д. Поповић: „... аустријски изворник српскога законика не познаје овакве одредбе". Е. Станковић: „Аустријски грађански законик који је био изворник Српском грађанском законнику не познаје овакве одредбе."

Д. Поповић: „Тамо §1295. налаже одговорност за штету по основу кривице." Е. Станковић: „Наиме, §1295 Аустријског грађанског законика прописује одговорност за штету по основу кривице."

Д. Поповић: „Творац аустријског законика, Франц фон Цајлер, супротстављао је у овој тачки природно и позитивно право. То се лепо види из његовога Коментара Грађанског законика." Е. Станковић, од две реченице прави једну: „... Франц фон Цајлер, творац Аустријског грађанског законика, супротстављао позитивно и природно право, што нам потврђује његов Коментар Грађанског законика."

После ове реченице Д. Поповић ставља фус. 3 коју преписује и Е. Станковић као фус. 118: „F.V.Zeiller, *Commentar uber das allgemeine burgerliche Gesetzbuch: fur die gesammten Deutschen Erblander der Osterreichischen Monarchie. III, 2. Wien und Triest. 1813, S. 706-7.*" "

Д. Поповић: „... по природном праву свако овлашћен да постави правни захтев против оног ко повреди његово право, било каквим чином или противправним пропуштањем." Е. Станковић: „Следећи принципе природног права свако је властан подићи правни захтев против онога ко повреди његово право, каквим год чином или противправним пропуштањем."

Д. Поповић: „Природно право би, дакле, према Цајлеру, налагало накнаду увек кад је штета проузрокована." Е. Станковић: „Дакле, према Цајлеру, следећи у потпуности ставове природног права, накнада штете налагана би била увек када је причињена."

Д. Поповић: „Такву норму природног права, ... позитивно право не би смело прихватити." Е. Станковић: „Овакву норму природног права позитивно право не би могло да прихвати."

Д. Поповић: „Поменута норма природнога права претерано је строга." Е. Станковић: „Она је, ..., претерано строга."

Д. Поповић: „Њено озакоњење укочило би друштвени саобраћај и радиност, пошто би се свак трудио да избегне додир с туђим добрима и личношћу и да не учини штогод неопрезно, како га не би погодила одговорност." Е. Станковић: „Пре свега, дошло би до успоравања друштвених кретања. Свако би избегавао контакте са туђим добрима, као и личношћу, бојећи се да не учини нешто што би произвело одговорност."

Д. Поповић: „Због тога, позитивно право за основ одговорности мора узети штетникову кривицу." Е. Станковић: „Ово би били разлози због којих позитивно право за основ одговорности треба да узме штетникову кривицу."

Д. Поповић: „Цајлер је такво схватање спровео у § 1295. АГЗ.” Е. Станковић: „Овакав став Цајлер је озаконио у § 1295 *Аустријског грађанског законика*.” После ове реченице Е. Станковић ставља фус. 120 која је иста као и фус. 5 Д. Поповића: „Д. Поповић, *Одступање од кривице као основа вануговорне одговорности за штету у францускоме и немачкоме праву: (1838-1943)*, Београд, 1984, стр.76-79.”

Д. Поповић: „Хашић се при редакцији §§31. и 800. СГЗ вероватно повео за Цајлеровим научним мишљењем.” Е. Станковић: „Вероватно се у §31. и §800 Српског грађанског законика Хашић повео за Цајлеровим научним мишљењем.”

Д. Поповић: „Он је начелно ... стао на гледиште да се за сваку штету дугује накнада.” Е. Станковић: „Он је ... заузео став да се накнада дугује за сваку учињену штету.”

Д. Поповић: „Овакав став ипак није могао да спроведе кроз законик.” Е. Станковић: „Но овакав став није доследно спроведен кроз *Српски грађански законик*.”

Д. Поповић: „Поредак грађанске одговорности по СГЗ почива на кривици због постојања §801: 'Од наплате учињене штете само се ко онда ослободити може ако докаже, да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила'.” Е. Станковић прави две реченице: „Већ у §801 прописано је: 'Од наплате учињене штете само се ко онда ослободити може, ако докаже, да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила'. Дакле, грађанска одговорност по Српском грађанском законнику почива на кривици.”

Д. Поповић: „... Хашић ту норму ипак поставио у законик, али је њено дејство спутао неопходношћу систематског тумачења законика.” Е. Станковић: „Хашић је норму природног права ставио у Законик, али је њено важење ограничио систематским тумачењем.”

Д. Поповић: „у чисто језичком смислу изгледало би да се по српскоме праву накнада штете дугује увек кад је штета проузрокована (§§ 31. и 800 СГЗ), али се штетник може ослободити плаћања накнаде уколико докаже да за проузроковању штету није крив (§801)”. Е. Станковић: „Језичко тумачење доводи нас до закључка да се накнада штете дугује увек када је проузрокована (§§ 31. и 800 Српског грађанског законика), али уколико штетник докаже да није крив за проузроковању штету, може се ослободити плаћања накнаде (§801)”.

Д. Поповић: „Кривица је тако у поретку одговорности за штету заузимала место основа.” Е. Станковић: „На тај начин је кривица у систему одговорности за штету постала основ одговорности.”

Д. Поповић: „Овакво схватање подржавала је српска наука.” Е. Станковић: „Српска правна наука подржавала је овакво схватање.”

Д. Поповић: „... за постанак грађанске одговорности захтевао да се стекну три околности, или, ... захтева: да постоји штета, да је штета проузрокована штетниковом противправном радњом и да је та радња, односно дело 'урачунљиво учиниоцу његовом'.” Е. Станковић: „За постојање грађанске одговорности захтевано је да се стекну три околности: постојање штете, штета мора бити проузрокована штетниковом противправном радњом и да је та радња 'урачунљива учиниоцу његовом'.”

После ове реченице Д. Поповић ставља фус. 6 коју претписује Е. Станковић у фус. 123: „А. Ђорђевић, *Систем приватног (грађанског) права Краљевине Србије у вези с међународним приватним правом*, прва књига: Општи део (друга половина), Београд, 1896, стр. 177-180.”

Д. Поповић: „Андра Ђорђевић је у нашој науци био присталица оне струје која се поводила за немачким научним узорима.” Е. Станковић: „Овај наш аутор (Е. Станковић заборавља да нигде у тексту није ставила његово име, па се не зна који аутор) је у правној науци био поборник немачких идеја и следио је немачке научне узоре.”

Д. Поповић: „Зато је нарочито настојао на противправности као услову грађанске одговорности, те је §800. СГЗ сматрао ... 'манљивим', стога што се на основу те одредбе могао закључити да се накнадна штете дугује и у случају проузроковања штете оном радњом која није противправна.” Е. Станковић прави две реченице: „Из тих разлога је инсистирао на противправности као услову грађанске одговорности. Сматрао је да §800 Српског грађанског законика има ману, јер се на основу те одредбе могло закључити да се накнада штете дугује и у случају када је штета проузрокована радњом која није противправна.”

Д. Поповић: „Ђорђевић се противио идеји о одговорности за само проузроковање, али је своју аргументацију против такве установе изводио на терену противправности штетникове радње.” Е. Станковић: „... овај аутор (опет Е. Станковић заборавља да име аутора није поменула у тексту, па се не зна о ком се аутору ради) није био поборник идеје о одговорности за само проузроковање штете, али је аргументе против такве установе налазио у домену противправности штетникове радње.”

После ове реченице Д. Поповић ставља фус. 8 коју Е. Станковић преузима као фус. 124: „А. Ђорђевић, н.д., стр. 182.

Д. Поповић: „Андра Ђорђевић је писао крајем XIX века, а схватање наше науке остало је неизмењено и тридесетак година доцније, кад Аранђеловић у својој монографији о накнади штете постави начелно питање о основу одговорности.” Е. Станковић прави три реченице: „Поменути (нигде поменути) теоретичар ... је ... писао крајем XIX века. Схватање правне науке остало је неизмењено и наредних тридесетак година. У својој монографији о накнади штете Аранђеловић поставља начелно питање о основу одговорности.”

После ове реченице Д. Поповић ставља фус. 9 коју Е. Станковић преузима као фус. 125: „А. Аранђеловић, *О одговорности за накнаду штете*, Београд, 1923, стр. 25-28.”

Д. Поповић: „Аранђеловић каже како се 'већ од дужег времена у науци води препирка о томе да ли се за основ одговорности за накнаду штете узме принцип кривице или тзв. принцип каузалитета'.” Е. Станковић: „По њему, у науци се већ дуго води расправа да ли да се за основ одговорности, за накнаду штете узме принцип кривице или принцип каузалитета.”

Д. Поповић: „После ... расправљања о судару двају принципа, односно два у науци предложена основа одштетне одговорности, Аранђеловић је закључио како је 'сасвим природно ... да се у погледу регулисања питања о одговорности за накнаду штете има остати код принципа кривице.” Е. Станковић: „Расправа о два принципа, тј. два предложена основа одговорности за штету, резултирала је по Аранђеловићу сасвим природним закључком, да се за основ одговорности има узети кривица.”

Д. Поповић: „Као доследни присталица немачког система енумерације код одговорности за штету без кривице, Аранђеловић је ... допуштао такву одговорност као изузетак од принципа, уколико је установљена законом.” Е. Станковић прави две реченице: „Он је такође био доследан у праћењу немачког система. У складу са тим, одговорност за штету без кривице, дозвољанао је као изузетак од принципа, али само уколико је установљена законом.”

Д. Поповић: „Изгледало би да је српско право било у доцњи за европским развјетком установе грађанске одговорности.” Е. Станковић: „Тада је изгледало да српско право касни у односу на европско, везано за развјетак установе грађанске одговорности.”

Д. Поповић: „Кривица је постајала као основ одговорности за штету услед неопходности систематског тумачења законика.” Е. Станковић: „Због неопходности систематског тумачења Законика, кривица је постојала као основ другачијег начела одговорности за штету.”

Д. Поповић: „Могућ размах другачијег начела одштетне одговорности, за што је било упориште у Законику, пречио је §801 СГЗ.” Е. Станковић: „Иако је у Законику било могућности за развој другачијег начела одговорности за штету, то се није догодило због постојања §801 и систематског тумачења Законика.”

Д. Поповић: „Штавише, сам је Законик у одредби § 8 наложио систематско тумачење као прву и најважнију допуну језичкоме: 'Смисао закона нико да не изврше и криво да не тумачи. Сваки да пази на речи и њихово право значење, па ако му се не би тако разумети дало, онда нека погледа и на друге овде изложене подобне законе...'” Е. Станковић: „Уосталом и сам Законик својом одредбом, § 8, налаже систематско тумачење, као најважнију допуну језичкоме: 'Смисао закона нико да не изврше, и криво да не тумачи. Сваки да пази на речи, и њихово право значење, па ако му се тако разумети дало, онда нека погледа на друге овде изложене подобне законе.'”

Д. Поповић: „Тек после овога долазило је упућивање тумача права на испитивање намере законодавчеве и на здрав разум и природну правичу.” Е. Станковић: „Тек након овога тумачу права се налагало да испита намере законодавца, упућиван је на здрав разум и природну правичу.”

Д. Поповић: „У Францускоме грађанском законику је – као и у Аустријскоме – основна норма о одштетној одговорности укључила у себе кривицу као основ.” Е. Станковић: „Француски грађански законик, као и Аустријски грађански законик, својом основном нормом о одговорности за штету прописује кривцу као основ.”

Д. Поповић: „Тамо чл. 1382. СС овако гласи: 'Сваки људски чин који другом проузрокује штету, обавезује оног чијом је кривицом штета наступила да је накнади.'” Е. Станковић: „Тако члан 1382 *Code Civile* гласи: 'Сваки људски чин који другом проузрокује штету, обавезује оног чијом је кривицом штета наступила да је накнади.'”

Д. Поповић: „Упркос постојању овакве основне норме у поретку грађанске одговорности, француски Касациони суд је 1896. године у знаменитоме случају Тефен досудио накнаду штете тужиоцу у ситуацији кад није постојала кривица на страни туженог.” Е. Станковић прави две реченице: „Међутим, иако је ова норма о грађанској одговорности сасвим јасна, она није била довољна да Касациони суд 1896. године донесе другачију одлуку. У чувеном случају Тафен досуђена је накнада штете тужиоцу у ситуацији у којој није постојала кривица на страни туженог.”

Д. Поповић: „При овоме Касациони суд своју пресуду, ... није засновао на 1832. члану Законика, него на одредби чл. 1384. и то његовог уводног дела. ... која гласи овако: 'Одговара се не само за штету проузроковану сопственим чином, него и за ону проузроковану ... стварима чији смо чувари.'” Е. Станковић: „У доношењу пресуде суд се није руководио чланом 1382 Законика, већ уводним делом члана 1384, који гласи овако: 'Одговара се не само за штету проузроковану сопственим чином, него и за ону проузроковану ... стварима чији смо ми чувари.'”

Д. Поповић: „Језички посматрано, упориште за одговорност без кривице, какво је у Француској 1896. године у тексту Законака нашао Касациони суд, изгледало је слабије од могућности које је за такво закључивање нудио Српски грађански законик у својим §§ 31. и 800.” Е. Станковић: „Ослањајући се на језичко тумачење Законика много је мање могућности да се нађе оправдање за одлуку Касационог суда о одговорности без кривице, него што је то случај у Српском грађанском законнику дато одредбама § 31. и § 800.”

Д. Поповић: „Француска Касација се одлепила од систематског тумачења свога законика.” Е. Станковић: „Но, очигледно је да се Касациони суд у Француској ослободио систематског тумачења свог Законика.”

Д. Поповић: „... француско правосуђе је на путу којим се запутило почев од 1896. подржавала наука ...” Е. Станковић: „При том правна наука је подржала пут којим је француско правосуђе кренуло од 1896. године.”

После ове реченице Д. Поповић ставља фус. 11 коју Е. Станковић преузима као фус. 126: „Протагонисти новог правца у француској правној мисли били су Салеј и Жосран. В. R. Saleilles, *Les accidents de travail et la responsabilite civile*, Paris 1897; L. Josserand, *De la responsabilite du fait des choses inanimees*, Paris 1897.”

Д. Поповић: „Због свега овог вреди поставити питање: да ли је српско правосуђе покушало да крене путем какав му је указивало упоредно право?” Е. Станковић: „Поставља се питање да ли је на том путу примене и неминовног тумачења српско правосуђе ишло путем који је креирало упоредно право?”

Д. Поповић: „И уколико јесте, какав је у томе погледу био став наше науке?” Е. Станковић: „Уколико јесте, какав је био став српске науке?”

Д. Поповић: „Српска Касација корачала је стазом какву јој је указивало упоредно право.” Е. Станковић: „Српски Касациони суд јесте кренуо истим путем на који је указало упоредно право.”

Д. Поповић: „Постоје бар три пресуде које пружају доказ за овакво тврђење.” Е. Станковић: „Постоји одређени број пресуда које доказују овакву тврдњу.”

Д. Поповић: „О пресудама је у науци известио Радивоје Новаковић у својој монографији посвећеној накнади штете.” Е. Станковић: „О њима сазнајемо из монографије Радивоја Новаковића, посвећеној накнади штете.”

После ове реченице, Д. Поповић ставља фус. 12 коју преузима Е. Станковић као фус. 127: „Р. Новаковић, *Штета и њена накнада*, Београд, 1940, стр. 441. и 446-447.”

Д. Поповић: „Те пресуде је српска Касација донела 1875. затим 1890. и најзад 1903. године.” Е. Станковић: „Пресуде су донете 1875, 1890. и 1903. године.”

После ове реченице, Д. Поповић ставља фус. 13: „Пресуда од 1875. највероватније није сачувана, ... пресуда од 1890. је сачувана, ... о пресуди од 1903. ништа поуздано не може закључити.” Е. Станковић преузима као фус. 128: „Пресуда од 1890. године је једино сачувана, пресуда од 1875. највероватније није сачувана, а о пресуди из 1903. се ништа поуздано не може рећи.”

Д. Поповић: „Касациони суд је још у одлуци свога Другог одељења ... изрекао да је 'довољно само то што је штета учињена и да је тужени њен проуроковач.’” Е. Станковић: „Касациони суд је у одлуци свог Другог одељења, ... рекао да је 'довољно само то што је штета учињена и да је тужени њен проуроковач.’”

Д. Поповић: „При томе се поставио у поље примене § 800 СГЗ.” Е. Станковић: „... суд се руководио § 800 Српског грађанског законика.”

После ове реченице Д. Поповић ставља фус. 15: „Р. Новаковић, н.д., стр. 447. Ово наводимо искључиво према Новаковићу јер у списима није сачувана одлука Другог одељења Касационог суда од 2. октобра 1889.” Е. Станковић је преузима као фус. 129: „Претходно речено, као и све одлуке суда наводимо према Новаковићу, јер у списима није сачувана одлука Другог одељења Касационог суда од 2.10.1889. године.”

Д. Поповић: „Накнада штете била је, дакле, досуђена само зато што је туженој приписано њено проузроковање.” Е. Станковић: „Накнада штете била је досуђена само зато што је туженој приписано да ју је проузроковала.”

Д. Поповић: „Питање о кривици тужене стране није било постављено у уобичајеном облику, ... Касациони суд је избегао систематско тумачење норми Грађанског законика.” Е. Станковић: „Питање кривице није било постављено на уобичајен начин, а Касациони суд није прихватио систематско тумачење Законика.”

Д. Поповић: „... српска Касација у материји одговорности за штету напустила систематско тумачење норми сопственог законика чак шест година пре француске Касације.” Е. Станковић: „Српски Касациони суд ... напустио је систематско тумачење Законика у домену материје одговорности за штету читавих шест година раније од француског Касационог суда.”

Д. Поповић: „При томе су српске судије за успостављање режима објективне одговорности за штету у своме законикау имале много боље упориште од француских судија.” Е. Станковић: „Треба нагласити да су српске судије имале у свом Законикау много боље упориште за успостављање система објективне одговорности за штету, него њихове француске колеге.”

Д. Поповић: „Српско право ипак није успело да створи сопствено учење о таквој одговорности.” Е. Станковић: „Српско право ипак није искористило постојећу погодност да развије сопствено учење о таквој одговорности.”

Д. Поповић: „... у развиту српскога права изостаје други важан чинилац, какав смо запазили код Француза, а то је подршка правне науке.” Е. Станковић: „Оно што је српском праву недостајало, подршка правне науке, у Француској је постојало.”

Д. Поповић: „Српско право је у прошлости веку живело као део германскога правног круга.” Е. Станковић: „Српско право прошлог века егзистирало је као део германског правног круга.”

Д. Поповић: „... већ наведено Аранђеловићево становиште. Објективна одговорност за штету могла би бити допуштена, .., али једино као изузетак, какав наређује посебан закон.” Е. Станковић: „По већ наведеном мишљењу Аранђеловића, објективна одговорност за штету може бити дозвољена само као изузетак, ако је неким посебним законом установљена.”

Д. Поповић: „Основ одговорности за штету редовно је представљала кривица.” Е. Станковић: „Правило је да је основ одговорности представљала кривица.”

Д. Поповић: „Тек много доцније, кад је утицај немачке науке код нас ослабио, појавило се у доктрини мишљење у прилог објективној одговорности према одредбама Српског грађанског законика.” Е. Станковић: „Доста касније, када је дошло до слабљења утицаја немачке доктрине, појавило се у нашој науци мишљење које је ишло у прилог објективној одговорности према одредбама Српског грађанског законика.”

Д. Поповић: „Константиновић је у другој половини овога века доказивао да је текст Законика говорно у прилог теорији о објективној одговорности за штету.” Е. Станковић: „Наш славни правник, професор Константиновић, у другој половини овог века (овај век је за Д. Поповића јер је он свој чланак објавио 1995, у веку у коме је Константиновић и живео, али није за Е. Станковића која је своју тзв. монографију О српском грађанском закону објавила 2009, значи у следећем веку) тврдио је и доказивао да је текст нашег Српског грађанског законика ишао у прилог теорији о објективној одговорности за штету.”

Д. Поповић: „Може се тврдити да је текст ранијег Српског грађ. Законика био у прилог теорије објективне одговорности иако су и теорија и пракса за све време његовог важења сматрале да се одговорност по њему заснива на кривици.” Е. Станковић: „Он каже да се може тврдити да је текст ранијег Српског грађанског законика био у прилог теорије објективне одговорности, иако су и теорија и пракса за све време његовог важења сматрале да се одговорност по њему заснива на кривици.”

Д. Поповић: „Славни професор је одредбу §800. СГЗ тумачио тако као да садржи претпоставку одговорности, што је онда доводио у везу с §801. СГЗ, према којем се, штетник може ослободити одговорности ако докаже да кривица није до њега.” Е. Станковић: „Он је даље § 800 тумачио као да садржи претпоставку одговорности, што је потом доводио у везу са §801, према којем се, мислио је, штетник може ослободити ако докаже да кривица није до њега.”

После ове реченице Д. Поповић ставља фусноту 18: „М. Константиновић, *Облигационо право* (према белешкама с предавања), Београд, 1959, стр. 111.” Е. Станковић је преузима као своју фусноту 131.

Д. Поповић: „Српско правосуђе је у материји одштетне одговорности показивало напредне тежње, али му је на путу проналажења објективне одговорности недостајала подршка савремене научне мисли.” Е. Станковић: „... српско правосуђе је у материји одштетне одговорности показало врло напредне тежње. Било је на добром путу проналажења објективне одговорности ... но, недостајала је подршка правне науке.”

Д. Поповић: „Став српске правне науке, која је одбила да подржи напредно правосуђе, онемогућио је изворни постанак објективне одговорности за штету у српском праву.” Е. Станковић: „српско право тог периода, пре свега због недовољног уважавања судске праксе, заиста пропустило сјајну прилику да тумачењем одредаба Српског грађанског законика пре других стигне до објективне одговорности.”

Д. Поповић: „Та идеја ће доцније бити примљена из страног права.” Е. Станковић: „Шанса је пропуштена и касније је идеја о објективној одговорности у српско право дошла из страног права.”

Трећи аутор кога је Е. Станковић плагирао је док. проф. Андрија Гамс:

На стр. 14, А. Гамс: „У чему је и колики био значај Српског грађанског законика у тим збивањима у Србији XIX века, у том бурном и друштвеним борбама испуњеном периоду српске историје?” Е. Станковић: „У чему се огледао и колики је био значај Српског грађанског законика у том бурном периоду српске историје?”

А. Гамс: „Почетком новог века јавља се и све више јача рационализам, као и из њега израсли покрет просвећености у Западној и Средњој Европи.” Е. Станковић: „Почетак новог века обележен је јачањем рационализма и покретом просвећености у западној, као и средњој Европи.”

А. Гамс: „Паралелно с тим покретом, јачају на тим територијама робни односи и приватна својина на уштрб затворене натуралне привреде базиране на феудалној колективној својини.” Е. Станковић: „Упоредо с тим процесима на овим територијама јачају робни односи и приватна својина, а ва рачун натуралне привреде базиране на подељеној колективној својини.”

А. Гамс: „Феудалну расцепканост замењују централлизоване државе.” Е. Станковић: „Стварају се централлизоване државе.”

А. Гамс: „Овај друштвени и економски процес захтевао је одговарајуће промене у правним системима одређених земаља.” Е. Станковић: „Ови процеси захтевају одговарајуће промене у правним системима.”

А. Гамс: „Основни смер тих правних промена зависио је од тога који смер развоја је узео покрет просвећености у одређеној земљи.” Е. Станковић: „Промене права директно су зависиле од степена развоја просвећености у одређеној земљи.”

А. Гамс: „Наиме, у западним земљама – Холандији, Енглеској (заједно са Шкотском) и Француској, покрет просвећености био је револуционаран, тежио је ка промени самог друштвеног и државног система (најрадикалније, путем касније револуције, у Француској).” Е. Станковић: „У западним земљама: Холандији, Енглеској, укључујући и Шкотску, као и Француској, покрет просвећености је био до те мере прогресиван да је захтевао промену система револуционарним путем.”

А. Гамс: „У Средњој Европи, а донекле и у Источној, покрет је био усмераван и надзиран од стране самих владара који су из тога покрета искључили револуционарне елементе, а преузели напредне идеје усмерене на побољшање друштвених односа, као што су ширење образовања и просвете, побољшање правног система.” Е. Станковић прави две реченице: „у средњој Европи, па прилично и у источној, покрет је био умеренији, од контролом владара. Они су покрет вешто каналисали, није дошло до револуције, а напредне идеје су утицале на преображај образовања, просвете, као и побољшање правног система.”

А. Гамс: „Крајњи циљ био је да се феудализам ипак одржи, али хуманизован и преображен, са новим привредним односима.” Е. Станковић: „Њихов циљ био је одржавање феудализма, додупе преображеног, хуманијег и са новим привредним односима.”

А. Гамс: „Истовремено, феудалци, на пример у Пруској и другим немачким земљама, Аустрији, Русији, претварали су се у чиновнике-бирократе.” Е. Станковић: „Примера ради, феудалци у Пруској, Аустрији, Русији, као и неким другим државама претварали су се у чиновнике.”

А. Гамс: „Ова друга група земаља, дакле није форсирала државноправне јавноправне промене, осим у неопходној мери, али је насупрот томе форсирала законодавство у имовинскоправним односима.” Е. Станковић: „Ова друга група земаља није инсистирала на државноправним променама, сем у неопходној мери, али је зато форсирала законодавство у домену имовинскоправних односа.”

Четврти аутор кога је Е. Станковић плагирао је проф. Драгана Кнежић-Поповић:

Е. Станковић, плагирање чланка *Удео изворног римског права у Српском грађанском законнику* Драгана Кнежић-Поповић, почиње од 3. пасуса (68 стр). Крај прве реченице трећег пасуса чланка Д. Кнежић-Поповић гласи: „... овај законик (СГЗ) углавном само скраћено и невесто издање АБГБ-а, коме је опет један од главних извора римско права, те да је тим посредним путем дошло до утицаја римског права и на српско право.” Е. Станковић је од ове реченице, плагирајући идеју, направила две реченице: „За израду *Аустријског грађанског законика* важан извор је било римско право. Како је он био узор за израду *Српског грађанског законика* посредним путем дошло је до утицаја римског права на српско право.” Даље, Д. Кнежић-Поповић каже: „Сваки недовољно упућени читалац неминовно долази до закључка да је, дакле, Србија све до половине XIX века остала изван утицаја онога што представља једну од најважнијих културних вредности Европе – римског права.” Е. Станковић плагира идеју ове реченице: „Неопходно је рећи, да до доношење *Српског грађанског законика* Србија није остала изван утицаја римског права, једног од највећих достигнућа човечанства”. Затим, плагира идеју Д. Кнежић-Поповић готово *ad verbatim*. Д. Кнежић-Поповић каже: „СГЗ-ом Србија доживљава 'други талас' утицаја римског права...” Е. Станковић плагира: „Доношење *Српског грађанског законика* представља, тек, може се рећи, другу фазу утицаја римског права.”

И тако даље, в тако даље, по моделу мозаичког плагијата (од 68. до 76. стране Д. Кнежић-Поповић, а од 41. до 45. стране Е. Станковић). При крају свог текста, Д. Кнежић-Поповић каже: „... СГЗ пак на пољу наследног права прави знатнија одступања .. Ако се томе дода још и утицај обичаја, онда не чуди оцена да се у наследном праву може наћи једва нешто трагова римског права.” Е. Станковић плагира: „Што се тиче наследног права треба рећи да су одступања од темеља римског права знатна. Наиме оваква ситуација је разумљива, а из разлога поштовања обичајаних правила везаних за област наслеђивања. Отуда је потпуно разумљиво да у овом делу *Законика* може бити речи само о занемарљивом утицају римског права.”

Крагујевац, 18. децембар 2014.

проф. др Марко Павловић

